

2026.

11. OMEP HRVATSKA ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

„Odgoj za mir:
kvaliteta odnosa kao temelj promjene“

16. - 17. ožujka 2026. / Rovinj

KNJIGA SAŽETAKA

Napomena uredništva

*Sažeci u ovoj knjizi poredani su prema redoslijedu zaprimanja prijava.
Tekstovi sažetaka objavljuju se u izvornom obliku, prema predaji autora.
Autori su u potpunosti odgovorni za njihov sadržaj, jezičnu točnost i stilsku uređenost.*

SADRŽAJ

<i>Plenarna izlaganja</i>	4
<i>Usmena izlaganja</i>	9
<i>Radionice</i>	43
<i>Poster prezentacije</i>	49
<i>TED/PED Talk</i>	53

Plenarna izlaganja

Humor nas povezuje

„Humor je sjajna stvar, zapravo blagoslov. Čim zaiskri, sve ono tvrdo u nama omekša, sva naša netrpeljivost i gorčina odleprša, a umjesto njih zasja vedar duh.“ – izjavio je, svima nam dobro poznat, Samuel Langhorne Clemens (inače i dobar prijatelj Nikole Tesle). I doista, kad nabrajamo dobre osobine svog partnera/svoje partnerice, svojih prijatelja i kolega s posla, skoro uvijek je tu, visoko na ljestvici poželjnosti, smisao na humor. Obično kažemo: „zajedno se smijemo“ ili „smijemo se istim stvarima“. Oni koji se nemaju s kime smijati u većem su riziku od depresije koja može uslijediti nakon nekakvih životnih sr...ituacija. Ako se razbole, manji im je prag tolerancije na neugode što ih bolest nosi (npr, zapomažu već pri temperaturi od 37,2 0 C).

S druge strane, oni s razvijenim smislom za humor, koji su u stanju i bolesni se smijati, mogu tim smijehom pojačati svoj imunološki sustav (istina privremeno, ali mogu se i – nastaviti smijati). Zanimljivo je da oni nadolazeće im stvari i događaje u životu češće dočekuju kao izazove nego kao probleme i bolje procjenjuju svoje šanse za uspjeh. Recimo i da je smisao za humor povezan sa samopouzdanjem. Razvijanjem smisla za humor potiče se i razvoj samopouzdanja – i obratno. Također, smisao za humor je u negativnoj korelaciji s neuroticizmom (više smisla za humor, manje živčanoće). Uglavnom, njegovanje smisla za humor ne samo da nama čini život podnošljivijim, nego će i nas učiniti podnošljivijim drugima.

U predavanju će biti riječi o tome čemu se smijemo i kako možemo povećati učestalost smijanja. (Upozorenje: svako smijanje izaziva gubljenje 3,5 kalorija! Smijete se na vlastitu odgovornost.)

dr. sc. Dubravka Miljković, profesor emeritus
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kvaliteta odnosa u ranoj dobi kao temelj odgoja za mir – Montessori perspektiva

Ovo predavanje istražuje kako Montessori filozofija u radu s djecom od rođenja do treće godine života postavlja temelje odgoja za mir kroz svakodnevnu praksu ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. Predavanje u središte stavlja odnos odgojitelja i djeteta kao primarnoga činitelja emocionalne sigurnosti. Razdoblje upijajućega uma zahtijeva od odgojitelja duboku osjetljivost, dosljednost i unutarnju staloženost koja se svakodnevnom interakcijom prenosi na dijete. Montessori načelo "slijedite dijete" umjesto „kontrolirajte dijete“, omogućava izgradnju odnosa utemeljenoga na povjerenju i poštovanju. Pripremljena okolina analizira se kao prostor koji neverbalnom komunikacijom šalje poruke sigurnosti i pripadnosti. Red, ljepota i dostupnost materijala na razini djeteta omogućavaju slobodu pokreta i autonomiju kao temelje mira. Prirodni materijali i aktivnosti praktičnoga života grade odnos djeteta sa svijetom i njeguju kompetentnost. Svakodnevne rutine razmatraju se kao rituali koji kroz predvidivost i individualni ritam umiruju i povezuju. Predavanje naglašava važnost pružanja vremena djetetu te pristup konfliktima kao prilikama za učenje kroz imenovanje osjećaja i modeliranje rješavanja problema. Participacija najmlađe djece promatra se kroz perspektivu djeteta kao aktivnoga graditelja vlastite svakodnevice i kompetentnoga sudionika zajednice. Predavanjem će se pokušati pokazati kako se mir vježba svakodnevno.

prof. dr. sc. Marija Sablić
Filozofski fakultet u Osijeku

„Odgoj za mir:
kvaliteta odnosa kao temelj promjene“

Važnost ranih odnosa tijekom prijelaza i prilagodbe djece: Odnos odgojitelj-dijete

Prijelazi djece iz obiteljskog doma u jaslice ili dječji vrtić, te iz predškole u osnovnu školu, prvi su značajni prijelazni periodi tijekom djetinjstva. Nerijetko, obojeni su značajnim zahtjevima, kako za djecu, tako i za roditelje te odgojitelje. S druge strane, imajući na umu značaj socijalnog i emocionalnog razvoja djece te njihove dobrobiti, razvoj ranih odnosa, posebice na relaciji odgojitelj-dijete, igra ključnu ulogu. Sukladno tome, obilježen je različitim izazovima, koji se još povećavaju ukoliko razmišljamo o razvoju ranih odnosa tijekom prijelaza i prilagodbe djece u dječjem vrtiću. Pritom je profesionalna uloga odgojitelja iznimno važna. Stoga će u ovom radu biti prikazani rezultati vezani uz proučavanje odnosa odgojitelj-dijete, te njihove odnosa s determinantama prijelaza kao što su socijalno-emocionalna dobrobit djece, privrženost, kvalitetu prijelaza, te određene socio-demografske karakteristike djece i odgojitelja. Pored toga, u radu se analizira i mogućnost predviđanja odgojno-odgojitelj-dijete temeljem navedenih varijabli. Na uzorku od N=795 djece, odgojitelji su procjenjivali svoj odnos sa svakim djetetom, njihovu privrženost, socijalno-emocionalnu dobrobit, te kvalitetu prijelaza i prilagodbe. Istraživanje je provedeno u okviru petogodišnjeg znanstvenog projekta Dobrobit djece tijekom prijelaznih perioda: Empirijska provjera Ekološko-dinamičkog modela. Utvrđeni nalazi ukazuju na visoku razinu bliskosti i sniženu razinu konflikta s djecom u okviru analize odnosa odgojitelj-dijete. Temeljem utvrđenih značajnih korelacija između dvije dimenzije odnosa odgojitelj-dijete, tj. bliskosti i konflikta sa svim drugim varijablama, regresijske su analize također pokazale značajnu determiniranost bliskosti i konflikta proučavanim varijablama. Rezultati su raspravljeni u okviru proučavanog teorijskog modela prijelaza, te značajnih prediktora bliskosti i konflikta, s posebnim osvrtom na značajnu determiniranost ranih odnosa spolom djece. Ujedno, temeljem utvrđenih nalaza otvoren je diskurs o profesionalnom razvoju odgojitelja, te mogućnosti razvoja ranih odnosa u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a posebice u situacijski specifičnim uvjetima kao što su prijelazi i prilagodbe djece u kontekstu novog znanstvenog projekta: Adjust_Well.

prof. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Peace begins in small moments: Relationship-based approaches for thriving teacher education and social cohesion

Peace does not begin in policy documents. It begins in relationships. Before children speak in words, they communicate through connection, responsive gaze, and a calm presence. These everyday exchanges form the earliest foundations of belonging, trust, and respect. Small moments, repeated across thousands of early childhood settings, quietly shape the future. They will not appear in history books, but they matter deeply because they shape the human beings who will shape our shared world.

Consider the educator who kneels to meet a child's eyes and truly listens. A child who comforts a distressed friend. A group negotiating the rules of a game and finding common ground. A child planting a seed and beginning to understand their relationship with the living world. These moments are ordinary, yet they carry extraordinary significance.

Children are not passive recipients of peace; they help create it. Even in the earliest years, they demonstrate a strong sense of fairness, empathy, and care. When educators invite children to share ideas, resolve disagreements, and participate in decisions, they nurture more than social competence. They cultivate the dispositions that sustain relationship. Children's voices; expressed through play, dialogue, and collaboration; actively contribute to cultures of inclusion and mutual respect.

Early childhood education is a vital space of peacebuilding. Peace is not an added topic within the curriculum; it is woven through shared problem-solving and daily interactions. In contexts shaped by instability or inequality, early learning settings can offer stability and hope. This responsibility calls for teacher education that strengthens relational competence, cultural responsiveness, critical reflection, and emotional resilience. Preparing educators as peacebuilders requires rethinking what it means to teach; recognising that their daily practice contributes to more just, cohesive, and sustainable communities.

Dr. Parisa Tadi
Southern Cross University, Faculty of Education

Usmena izlaganja

Profesionalna suradnja odgojitelja i roditelja u poticanju roditeljske uključenosti u predškolskom odgoju
Silvija Čičko

Ovaj rad istražuje percepciju profesionalne suradnje matičnih odgojitelja i njezin utjecaj na roditeljsku uključenost u predškolskim ustanovama. Problem istraživanja odnosi se na uspješnost usklađenosti i koordinacije odgojitelja u radu s roditeljima te identificiranje oblika suradnje i komunikacije koji pridonose boljoj uključenosti roditelja u odgojno-obrazovni proces. Ciljevi rada su ispitati odgajateljsku i roditeljsku percepciju kvalitete suradnje, prepoznati izazove u partnerskim odnosima te predložiti mogućnosti za unapređenje prakse. Teorijski okvir temelji se na konceptu partnerstva između obitelji i predškolske ustanove koji je utemeljen na: dvosmjernoj komunikaciji, povjerenju i zajedničkom postizanju dobrobiti djeteta. Primijenjena je ekološka teorija razvoja Uriea Bronfenbrennera koja naglašava važnost povezanosti obiteljskog i obrazovnog sustava. Rad također uključuje teoriju savjetodavnih vještina za kvalitetnu podršku roditeljima. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 45 matičnih odgojitelja i 129 roditelja u dječjem vrtiću Kustošija u Zagrebu, uz primjenu anketne metodologije. Poštivani su etički standardi: svi sudionici dali su informirani pristanak, a podaci su prikupljeni anonimno i korišteni isključivo za znanstvene svrhe. Rezultati pokazuju prosječnu samoprocjenu odgojitelja u osposobljenosti za savjetovanje roditelja i visoku ocjenu usklađenosti u radu s kolegama, što roditelji prepoznaju kao važan faktor povjerenja i zadovoljstva u suradnji. Individualni razgovori i izravan kontakt najkorisniji su oblici komunikacije. Izazovi uglavnom proizlaze iz neusklađenosti pristupa među odgojiteljima, no roditelji ih rijetko doživljavaju kao prepreku. Rezultati naglašavaju potrebu za kontinuiranim stručnim usavršavanjem u području savjetovanja i suradnje. Znanstveni doprinos rada je u empirijskom osvjetljavanju dinamike suradnje između odgojitelja i roditelja te isticanju važnosti usklađenog profesionalnog pristupa kao temelja kvalitetnog partnerstva i roditeljske uključenosti u predškolski odgoj.

Ključne riječi: komunikacijske vještine, partnerstvo, povjerenje savjetovanje, stručno usavršavanje

Sukobi dvogodišnjaka – perspektive roditelja i odgojitelja
Višnja Vekić-Kljaić; Magdalena Šimatić, Ema Kasač

Razdoblje druge godine života obilježeno je intenzivnim emocionalnim, socijalnim i spoznajnim razvojem djeteta, što često dovodi do sukoba u interakcijama s vršnjacima i odraslima. Problem istraživanja je kako roditelji i odgojitelji razumiju i tumače sukobe dvogodišnjaka te na koje načine pristupaju njihovom rješavanju. Sukobi među dvogodišnjacima i mlađom djecom nisu samo nepoželjni nego su i potencijalne prilike za učenje socijalno-emocionalnih vještina (Corsaro, 2011; Jurčević Lozančić, 2017). Clarke i sur. (2018) ističu da su sukobi među vršnjacima u jasličkim grupama prirodni i da se mogu tretirati kao prilike za učenje. Također, istraživanja su pokazala da je emocionalno razumijevanje djece povezano s kvalitetom strategija rješavanja sukoba te se ističe važnost podrške odraslih u takvim razvojnim fazama. (Hosokawa i sur., 2024). Za teorijski i konceptualni okvir koriste se polazišta iz teorije socijalno-emocionalnog učenja (SEL) koja naglašava razvoj vještina kao što su identifikacija i regulacija emocija, perspektiva drugih te sposobnost suradnje. U tom smislu sukobi se tretiraju kao kontekst za učenje samoregulacije i socijalnog ponašanja (Valenčić Štemberger, 2021, Wang i sur., 2024). U radu se razmatraju četiri područja: (1) uzroci sukoba, (2) emocionalne reakcije djece u sukobu, (3) uloge odraslih u posredovanju i (4) percepcija i strategije odraslih. Metodologija istraživanja je kvalitativna. Podaci su prikupljeni putem fokus-grupa s roditeljima i odgojiteljima djece rane dobi (dvogodišnjaci), u kojima su sudionici diskutirali svoje iskustvo, razmišljanja i prakse vezane uz sukobe djeteta. Analiza sadržaja primijenjena je na transkripte razgovora kako bi se identificirale teme koje se odnose na gore navedena konceptualna područja. U pogledu etike istraživanja, dobivena je suglasnost sudionika za sudjelovanje u fokus-grupama, uz anonimnost i povjerljivost izjava. Pri obradi i prezentaciji rezultata poštovani su principi zaštite osobnih podataka i etičkog postupanja prema odraslim sudionicima. Rezultati pokazuju da roditelji i odgojitelji prepoznaju sukobe dvogodišnjaka kao važan dio socio-emocionalnog učenja. Međutim, identificirane su razlike u percepciji i pristupima. Znanstveni doprinos ovog rada ogleda se u tome što doprinosi razumijevanju kako roditelji i odgojitelji tumače i reagiraju na sukobe dvogodišnjaka. Rezultati mogu poslužiti za razvoj programa edukacije roditelja i odgojitelja te za stvaranje učinkovitijih partnerskih modela suradnje u podršci ranom razvoju.

Ključne riječi: interakcije, fokus grupe, odrasli, razvoj djeteta, vršnjaci.

Stavovi roditelja o darovitosti: razumijevanje i podrška darovitoj djeci u vrtiću

Jelena Kelemen

Zbog uočenog nedostatka znanja i sustavne podrške roditelja i odgojitelja u području darovitosti u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, cilj istraživanja bio je ispitati koliko roditelji razumiju pojam darovitosti, kako procjenjuju kompetencije odgojitelja, koliko su informirani o toj temi te smatraju li da su darovitoj djeci potrebni posebni programi i individualizirani pristup.

Rad se temelji na suvremenim modelima darovitosti, osobito Renzullijevom modelu triju prstenova (iznadprosječne sposobnosti, kreativnost i motivacija) te „Smjernicama za rad s darovitom djecom i učenicima (MZO, 2022)“. Rad se nadovezuje na prethodna istraživanja Cvetković-Lay, Ljubić, Neihart i drugih autora koji ističu važnost ranog prepoznavanja i podrške potencijalno darovitoj djeci te partnerstva obitelji i vrtića.

Istraživanje je provedeno u pet vrtića Varaždinske županije na uzorku od 255 roditelja, korištenjem anketnog upitnika. Rezultati su obrađeni deskriptivnom statistikom te pokazuju da većina roditelja ima površna znanja o darovitosti. Roditelji prepoznaju važnost ranog prepoznavanja potencijala, ali izražavaju nesigurnost u kompetencije odgojitelja i razinu informiranosti od strane vrtića o toj temi. Istodobno, većina roditelja podržava individualizirani pristup i dodatne poticaje, dok manji dio roditelja podržava uvođenje posebnih programa za darovitu djecu. Veliki postotak roditelja želi se educirati o toj temi i pokazuje interes za suradnjom vrtića i roditelja.

Kako bi se rezultati istraživanja dodatno približili praksi, izrađen je informativni letak za roditelje i slikovnica „Luka ima dar“. Slikovnica je namijenjena djeci i roditeljima s ciljem osvještavanja važnosti podrške darovitima kroz priču koja djeci približava iskustva i izazove darovitog vršnjaka.

Osim teorijskog i istraživačkog dijela, rad ima i praktičnu dimenziju usmjerenu podizanju svijesti, jačanju suradnje i stvaranju podržavajuće sredine za darovitu djecu. Ističe se potreba za kontinuiranim stručnim usavršavanjem odgojitelja te jačanjem partnerstva obitelji, vrtića i lokalne zajednice. Samo kroz zajedničko djelovanje moguće je omogućiti darovitoj djeci razvoj punog potencijala, emocionalnu dobrobit i osjećaj prihvaćenosti u vrtićkoj i široj zajednici.

Ključne riječi: odgojitelji, kompetencije, suradnja, identifikacija, različitost

Ljepote djedovine

Neda Grbin; Marijana Katavić; Ana Premužić

U skladu s Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2014) te modelom vrtića usmjerenog na njegovanje kulturnog identiteta i interkulturalnosti (Seme-Stojnović i Vidović, 2012), u projektu „Ljepote djedovine“ djeci se već u najranijoj dobi približavaju baštinski sadržaji vlastitog i drugih hrvatskih krajeva.

Cilj projekta bio je razvoj osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta djeteta, jačanje osjećaja pripadnosti te poticanje uvažavanja sličnosti i različitosti. Učenje se ostvarivalo kroz igru, istraživanje i doživljaj, uz aktivno sudjelovanje djece, odgojitelja, obitelji i lokalne zajednice.

Početkom pedagoške godine 2024./25. Dječji vrtić „Mak“ iz Osijeka uključio se u suradnju razmjenom „škrinjica“ koje su sadržavale fotografije, crteže, spomenare, proizvode i dječje doživljaje. Razmjena je potaknula interes djece za slavonski dijalekt, gastronomiju, narodnu glazbu i običaje. U projekt su se aktivno uključili roditelji, bake i glazbenici podrijetlom iz Slavonije, čime je odgojno-obrazovni proces dodatno obogaćen.

Projekt se temeljio na socio-konstruktivističkom i interkulturalnom pristupu odgoju, pri čemu se baština promatra kao snažan pedagoški resurs. Ostvareni ishodi ukazuju na pozitivan utjecaj na razvoj djetetove osobnosti, identiteta i socijalnih kompetencija. Djeca su razvijala osjećaj pripadnosti vlastitom zavičaju, ali i otvorenost prema drugim sredinama.

Projekt je pridonio razvoju kvalitetne suradnje među odgojiteljima, razmjeni iskustava i jačanju profesionalnih kompetencija te potvrđuje važnost odgoja koji njeguje kulturnu baštinu, interkulturalnost i zajedništvo kao temelj odgoja budućnosti.

Ključne riječi: Identitet, baština, suradnja, različitost, doživljaj.

Hvala
Neda Grbin

Ekologija pripada kulturi života i načinu međusobne komunikacije u vrtiću. Prezentacija govori o ekološkim aktivnostima koje djeca kontinuirano provode sa svojim roditeljima i odgojiteljima. Dječji crtež i pisana poruka hvala, gradi pozitivne odnose i međusobnu suradnju između dječjeg vrtića i okoline. Ovakvom komunikacijom djeca osvještavaju, s više ili manje uspjeha, način razmišljanja i ekološko ponašanje stanovnika svoje bliže okoline.

Punih deset godina Dan planete Zemlja, dječji vrtić Voštarnica obilježava postavljanjem eko poruka po svojim i zelenim površinama kvarta u kojem se vrtić nalazi.

Poruke sadrže tekst dječjih ekološka iskustva, znanja i želja, kao i crtež u kojem je vidljiv dječji likovni doživljaj vlastitog promišljanja održivosti.

Svaki tekst započinje riječju hvala. Riječ kojom se šalje poruku mira, tolerancije i humane komunikacije.

Poruke povezuju djecu, roditelje, odgojitelje, užu i širu društvenu zajednicu u jednom zajedničkom cilju za urednijem, zdravijem, održivijem svijetu u kojem živimo.

Dijete izrađuje crtež, ispisuje tekst poruke učeći, na taj način, svoja prva slova, riječi i rečenice. Izlažući njegov uradak na javnoj površini kod djeteta se razvija osjećaj vlastite vrijednosti i samopoštovanja. Na skupnoj izložbi gdje vidi svoj rad, dijete osjeća sreću, ponos, prihvaćenost i vlastitu vrijednost.

Osim suradnje, s roditeljima se, na ovaj način, razvija međusobno povjerenje i partnerstvo.

Ključne riječi: crtež, humana poruka, ekologija, suradnja

Interkulturalnost i kultura mira u etwinning projektima

Linda Podrug Krstulović

Interkulturalnost i kultura mira čine temelj suvremenog odgojno-obrazovnog djelovanja u kontekstu globalnih migracija, digitalne komunikacije i društvenih nejednakosti. Interkulturalni dijalog doprinosi razvoju pravednijih i inkluzivnijih zajednica potičući empatiju, solidarnost i poštovanje različitosti (Arroio, 2019). Kultura mira povezana je s razvojem moralnih, socijalnih i emocionalnih kompetencija te izgradnjom nenasilnog društva utemeljenog na suradnji, dijalogu i demokratskoj participaciji, pri čemu je empatija ključna za razvoj prosocijalnog ponašanja i nenasilno rješavanje sukoba (Cuff i sur., 2016; Filipović, Bajac i Spaić, 2022). Vrtići i škole imaju ključnu ulogu djelovati uz restorativne prakse i nenasilnu komunikaciju (Dhaliwal i sur., 2023; Rubab i Yousuf, 2022). Budući da djeca mir često shvaćaju kao izostanak sukoba, naglašava se potreba za sustavnim razvojem socioemocionalnih i građanskih kompetencija od najranije dobi (Afriyati i sur., 2024; Galtung, 1967). U tom kontekstu eTwinning se ističe kao snažan poticaj interkulturalnom učenju i kulturi mira, omogućujući međunarodnu suradnju i dijalog te razvoj globalne i interkulturalne svijesti (Camilleri, 2016). ETwinning škole djeluju kao „laboratoriji demokracije“ u kojima se demokratske vrijednosti svakodnevno žive (Licht, Pateraki i Scimeca, 2019). Cilj istraživanja jest kvantitativnim pristupom ispitati percepciju odgojno-obrazovnih djelatnika o doprinosu eTwinning projekata razvoju interkulturalnosti i kulture mira u praksi ranog, predškolskog i primarnog odgoja i obrazovanja, kao i povezanost interkulturalnog učenja i kulture mira. Dobiveni rezultati bit će predstavljeni izlaganjem na konferenciji. Znanstveni doprinos rada ogleda se u povezivanju teorijskih koncepata interkulturalnosti i kulture mira s empirijskim uvidima iz odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: empatija, građanske kompetencije, ljudska prava, nenasilno društvo, socio-emocionalne kompetencije

Uključivanje u zajednicu kao jamstvo ostvarivanja dječjih prava

Blaženka Crvenković, Željka Božinović

Projekt se provodio kroz dvije pedagoške godine i prikazuje bogatu suradnju vrtića i zajednice kojom se utječe na kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa – kako biti prepoznatljiv u svom društvenom okruženju, participirati u svakodnevnom životu održavajući kontinuitet u provođenju aktivnosti.

Cilj projekta bio je aktivno sudjelovati u zajednici kao aktivni članovi društva, koristeći svoja prava i izvršavajući svoje obveze. Djeca su upoznala društveno okruženje i postala aktivni članovi zajednice, a odgojitelji su osnažili svoje kompetencije i pokazali mogućnosti djece u kreiranju života zajednice. Roditelji su potaknuti na pristup djeci kao aktivnim članovima obitelji kroz djelovanje u zajednici, a zajednica je senzibilizirana na postojanje, uvažavanje, uključivanje i aktivno sudjelovanje najmlađih članova društva u svim segmentima života zajednice.

Projekt je 2021. godine prikazan na Regionalnoj smotri projekata iz područja Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo (NPOOLPDG) Vlade Republike Hrvatske te izabran za predstavljanje na Državnoj smotri, obje održane mrežno zbog epidemioloških mjera u zaštiti od COVID-a.

Ključne riječi: Dimenzije, ishodi, kompetencije, partnerstvo, suradnja.

Utjecaj prostorno-materijalnog okruženja na ponašanje djece i kvalitetu njihove igre

Klara Brcko, Biljana Vidačić Maraš, Franka Miko Matošević

Promatranjem igre djece rane i predškolske dobi uočen je problem nedostatne kvalitete međusobnih interakcija te površnost u samoj igri odnosno teškoće u produbljivanju igre i sklonost djece površnim proigravanjima. Tako se javilo istraživačko pitanje na koji način promjene u prostorno-materijalnom okruženju mogu doprinijeti dubljoj, kreativnijoj i smislenijoj igri te je postavljen cilj akcijskog istraživanja - Povećati kvalitetu dječje igre i potaknuti prosocijalno ponašanje djece kroz planirane i sustavne promjene u prostorno - materijalnom okruženju.

Tijekom akcijskog istraživanja uz promatranje, dokumentiranje i refleksiju planirane su strukturalne promjene prostora, sustavno su unošeni materijali te planirane pedagoške provokacije. U procesu uklanjanja pedagoški oblikovanih materijala, posebice tvorničkih igračaka te uvođenjem veće količine neoblikovanih materijala promatran je način na koji djeca mijenjaju obrasce ponašanja, razinu suradnje te sposobnost autonomnog planiranja i provođenja aktivnosti. Ovakav pristup omogućio je uočavanje dubljih procesa učenja kroz iskustvo, improvizaciju i suradnju.

Posebna pažnja posvećena je promatranju dinamike skupine i načina na koji prostorni elementi, raspored i dostupnost, vrsta i količina materijala utječu na intenzitet i kvalitetu dječje komunikacije i igru. Analiza opremljenosti i funkcionalnosti prostora pokazala je da jasno strukturirani centri aktivnosti, obogaćeni materijalima prilagođenima dječjim interesima i razvojnim sposobnostima potiču dulje trajanje i veću uključenost u igru. U takvom okruženju formiraju se mikrogrupe koje spontano razvijaju suradničke odnose, što doprinosi jačanju socijalnih kompetencija i samoregulaciji. Time prostor postaje aktivan čimbenik odgojno-obrazovnog procesa, a ne pasivna pozadina dječjih aktivnosti.

Ključne riječi: pedagoški neoblikovan materijal, struktura prostora, pedagoške provokacije, dinamika skupine, produbljivanje igre

Dječja prava dječjim očima
Helena Biškup, Adrijana Višnjić-Jevtić

Koncept dječjih prava temelji se na uvjerenju da djeca zaslužuju poseban i zaštićen položaj u društvu, pri čemu njihova dobrobit i interesi trebaju biti u samom središtu politika, zakona i svakodnevnih praksi. Unatoč rastućem interesu za dječja prava, relativno je malo istraživanja usmjereno na razumijevanje dječjih prava iz perspektive same djece. Djeca bi trebala imati više prilika da aktivno sudjeluju u donošenju odluka koje oblikuju njihov život i okruženje. Slijedom toga, posebno je važno čuti njihovo mišljenje i razumjeti perspektivu djece o dječjim pravima. Cilj istraživanja je utvrditi kako djeca predškolske dobi razumiju dječja prava u kontekstu svakodnevnog života u dječjem vrtiću. Istraživanje se temelji na participativnim istraživačkim metodama, pri čemu je dječja perspektiva dječjih prava istraživana kroz vizualni i verbalni izraz. Verbalno izražavanje podrazumijeva polustrukturirani intervju te narativno etnografsko istraživanje potaknuto likovnim izražavanjem. Sudionici istraživanja su djeca u dobi od šest godina (N=20) polaznici dječjeg vrtića u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim načelima istraživanja s djecom. Rezultati pokazuju da djeca prepoznaju svoja prava, imaju osjećaj kada se njihova prava poštuju ili krše. Istovremeno pokazuju razumijevanje važnosti međusobnog uvažavanja i poštovanja. Ovim se istraživanjem pruža znanstveni doprinos razumijevanju dječje perspektive o dječjim pravima te ulozi participativnih metoda u istraživanju dječjih iskustava u kontekstu ranog i predškolskog odgoja.

Ključne riječi: istraživanje s djecom; dječja perspektiva, dječji vrtić; participativne metode

**Humanitarni vrtićki sajam kao poticaj razvoju prosocijalnih kompetencija
djece**

Martina Narančić, Josipa Lebo

Cilj ovoga rada je istražiti doprinos humanitarnog vrtićkog sajma razvoju prosocijalnih kompetencija djece rane i predškolske dobi te prikazati ovaj projekt kao održiv model odgoja za mir u institucionalnom kontekstu. Polazišni problem odnosi se na nedostatak konkretnih, iskustvenih situacija u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu koje djeci omogućuju razvijanje empatije, solidarnosti i osjećaja doprinosa zajednici. Razvoj prosocijalnih kompetencija povezan je s dječjom sposobnošću prepoznavanja i reguliranja emocija te reagiranja na emocionalna stanja drugih. Prema Golemanu (2009), rana emocionalna usklađenost između odrasle osobe i djeteta temelj je kasnijeg razvoja empatije, jer djeca „preko suptilnih emocionalnih poruka uče prepoznavati vlastite i tuđe osjećaje“. Juul (2020) naglašava da se empatija i osjećaj pripadnosti najdublje razvijaju u okruženju obilježenom uvažavanjem, autentičnim odnosima i sigurnim emocionalnim kontaktom.

Teorijski okvir rada temelji se na konstruktivističkom pristupu i socioemocionalnom učenju, uz naglasak na dijete kao aktivnog sudionika zajednice. Projekt humanitarnog sajma provodi se već drugu godinu, a središnju ulogu ima interesna skupina „Prstići dobrote“, unutar koje djeca izrađuju predmete od gline. Proces oblikovanja gline potiče razvoj kreativnosti, fine motorike, suradničkih vještina i vrijednosnog sustava usmjerenog na pomaganje drugima (prema Sherwood, 2004; Oaklander, 1995). Izrađeni predmeti peku se u suradnji s obližnjom osnovnom i srednjom školom, čime se potiče međuinstitucionalna suradnja i jača povezanost lokalne zajednice.

Prihod ostvaren na sajmu namijenjen je pružanju pomoći članu zajednice kojem je podrška u tom trenutku najpotrebnija. Takav model omogućuje djeci neposredno iskustvo humanitarnog djelovanja te jača razumijevanje društvene odgovornosti i solidarnosti.

Metodologija rada uključivala je kvalitativno praćenje dječjih izjava, promatranje procesa izrade i suradničkih interakcija te reflektivni zapis odgojitelja. Rezultati upućuju na povećanu empatiju, motivaciju za zajednički rad, spremnost na pomaganje i veći osjećaj samoučinkovitosti kod djece.

Zaključci potvrđuju da humanitarni sajam predstavlja pedagoški vrijedan model odgoja za mir, koji povezuje djecu, odgojitelje, roditelje i širu zajednicu te doprinosi razvoju kohezije i kulturi prosocijalnog djelovanja.

Ključne riječi: empatija, solidarnost, kreativnost, odgoj za mir, društvena odgovornost

Participativni odgojitelj: Uloga motivacije, podrške i konteksta u ostvarivanju dječjeg prava na sudjelovanje

Nela Dundović, Suzana Srića, Adela Karlovčan

Jedno od načela Konvencije o pravima djeteta je njihova participacija ili pravo sudjelovanja i odlučivanja u svim segmentima života u odgojno obrazovnoj ustanovi. Različite su definicije participacije pa tako se može navesti kako odluke djece utječu na njihov život kao i na život skupine

u kojoj žive. Djeca imaju više mogućnosti za participaciju u odlučivanju koje je vezano uz osobne odluke nego uz odluke koje se odnose na skupinu. Uključenost djece u proces participacije vodi razvoju kompetencija što ih motivira za daljnju participaciju. Važan je i kontekst u kojem će djeca imati odraslu osobu koja će ih podržavati i pružati sve informacije važne za njihovu participaciju te

koja će stvarati okruženje unutar kojeg će postojati mogućnost utjecaja na donošenje odluka.

Ciljevi istraživanja ispituju stavove odgojitelja o participaciji djece i njihovo viđenje odgojno obrazovne prakse u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Također se ispituje u kojoj

se mjeri participacija djece može provoditi tijekom prilagodbe djece te na koji način. Načelo etičnosti temelji se na uvažavanju anonimnosti i dobrovoljnom sudjelovanju ispitanika za sudjelovanje. Uzorak čine odgojitelji djece rane i predškolske dobi. Istraživanje se temelji na kvantitativnom pristupu, djelomično modificiranom segmentu anketnog upitnika doktorske disertacije autorice K. Bogatić (2023.)

Autori postavljaju hipoteze kako participacija djece ovisi o motivaciji odgojitelja kao i o kontekstu u kojem se dijete nalazi. U periodu prilagodbe važan faktor je sposobnost odgojitelja da uoči spremnost djece različite dobi za participaciju. Rezultati istraživanja pridonose elaboraciji pojma participacije djece te ujedno pružaju uvid u mogućnosti za unapređenje odgojno obrazovne prakse u kontekstu prilagodbe kao i uvažavanje važnosti razvoja programa profesionalnog usavršavanja odgojitelja pri podržavanju participacije.

Ključne riječi: djeca rane i predškolske dobi, motivacija odgojitelja, participacija, prilagodba

Prijelaz djece iz obiteljskog okruženja u vrtić - kako prostorno – materijalno okruženje i postupci odgojitelja utječu na proces prilagodbe

Branka Ožura, Dubravka Jakuš

Uključivanje djece u sustav ranog i predškolskog odgoja predstavlja jedan od najznačajnijih prijelaza u ranom djetinjstvu koji izravno utječe na emocionalni, socijalni i spoznajni razvoj djeteta. Proces prilagodbe na jaslice složen je i višedimenzionalan jer uključuje dijete, roditelje i odgojitelje, a uspješnost prilagodbe ovisi o međusobnom djelovanju njihovih odnosa te o kvaliteti prostorno–materijalnog okruženja. Ovaj prikaz prakse polazi od teorijskih i kurikularnih smjernica ranog i predškolskog odgoja te prikazuje konkretne strategije kojima se potiče uspješna adaptacija djece na institucionalno okruženje.

Kvalitetna komunikacija i uzajamno povjerenje između roditelja i odgojitelja preduvjet su uspješne prilagodbe. Odgojitelji se stoga pojavljuju ne samo kao stručnjaci za dječji razvoj, već i kao podrška roditeljima u procesu promjene i emocionalnog osamostaljivanja djeteta. U prvim danima prilagodbe ključnu ulogu imaju empatični i refleksivni postupci odgojitelja.

Jednako važan čimbenik uspješne adaptacije jest prostorno-materijalno okruženje. Prostor jaslica mora biti osmišljen kao sigurno, estetski ugodno i razvojno poticajno okruženje, koje djetetu omogućuje slobodu istraživanja i izražavanja. Odgojitelji preuzimaju aktivnu ulogu u stvaranju takvog prostora; strukturiranog, fleksibilnog i senzorički bogatog. Prostora u kojem se poštuju dječje inicijative i potiče samostalno učenje.

Rezultati refleksivne prakse pokazuju da su djeca kojoj smo pružile stabilnu emocionalnu podršku i dosljedno osmišljeno okruženje tijekom prilagodbe brže razvijala osjećaj sigurnosti, kompetentnosti i pripadnosti.

Zaključno, prikazana praksa potvrđuje da kvaliteta prostorno–materijalnog okruženja, zajedno s profesionalnim i empatičnim pristupom odgojitelja, ima ključnu ulogu u oblikovanju pozitivnog iskustva prijelaza djeteta u jaslički kontekst. Takav holistički pristup omogućuje djetetu da u institucionalnom okruženju razvije osjećaj sigurnosti, pripadnosti i povjerenja.

Ključne riječi: prostor jaslica, socijalni odnosi, povjerenje

Mali umjetnici, veliki doprinos zajednici i okolišu

Jagoda Srša, Smiljana Nedeljko

Projekt „Mali umjetnici, veliki doprinos zajednici i okolišu“, proveden u Eko vrtiću Stonoga, predstavlja inovativan pristup razvoju ekološke svijesti i odgovornosti kod djece predškolskog uzrasta, integrirajući umjetnički izraz s principima održivog razvoja i odgojem za mir. Kroz kreativne aktivnosti djeca izrađuju umjetničke radove korištenjem otpada i prirodnih materijala, razvijajući kreativnost, samostalnost i sposobnost kritičkog promišljanja o okolišu.

Projekt posebno naglašava važnost kvalitetnih odnosa u svakodnevici vrtića. Suradnja među djecom, međusobno slušanje, dijeljenje prostora i aktivnosti te zajedničko rješavanje zadataka potiču osjećaj pripadnosti, međusobno poštovanje, slobodno izražavanje mišljenja i empatiju. Aktivnosti uključuju i roditelje te lokalnu zajednicu, što jača socijalne kompetencije djece i širi utjecaj projekta izvan vrtića, potvrđujući da odgoj za mir i ekološka osviještenost zahtijevaju zajedničko djelovanje i odgovornost svih sudionika. Kroz praktično iskustvo, djeca usvajaju apstraktne ekološke pojmove poput reciklaže, održivog razvoja i očuvanja prirodnih resursa. Završna izložba dječjih radova ostavlja trajni ekološki i socijalni otisak u zajednici, naglašavajući da svakodnevni mali koraci u ponašanju i odnosima mogu doprinijeti održivoj i mirnoj budućnosti. Projekt također potvrđuje ključnu ulogu stručnjaka ranog i predškolskog odgoja: odgojitelji svojim primjerom i kvalitetnim odnosom s djecom oblikuju kompetencije za odgovorno, ekološki i socijalno osviješteno ponašanje. Umjetnost postaje ne samo sredstvo kreativnog izraza, već i platforma za odgoj za mir, ekološko osvještavanje i zajedničko djelovanje. Projekt „Mali umjetnici, veliki doprinos zajednici i okolišu“ pokazuje da integracija održivih praksi, kreativnosti i kvalitetnih odnosa u svakodnevni odgojno-obrazovni rad potiče razvoj djece kao aktivnih, odgovornijih i empatičnih članova zajednice.

Ključne riječi: kreativna upotreba materijala, participacija zajednice, slobodno izražavanje mišljenja, umjetnost, zajedništvo u djelovanju

Slatko srce naše grupe

Saša Sanjković, Maja Kozajk-Hladki, Simona Zoka

Projekt „Slatko srce naše grupe“ provodi se u odgojnoj skupini koju pohađa dijete s dijabetesom tipa 1, a nastao je kao odgovor na potrebu odgojno-obrazovne ustanove da osigura emocionalnu sigurnost, podržavajuće i inkluzivne uvjete za dijete s kroničnim zdravstvenim stanjem. Budući da se odgojitelji i ostali zaposlenici prvi put susreću s ovakvim medicinskim zahtjevima projekt je usmjeren na razvoj kompetencija stručnih djelatnika, unapređenje suradnje s obitelji te podizanje razine informiranosti, osjetljivosti djece i zajednice. Posebna pozornost posvećena je empatiji, prihvaćanju različitosti i nenasilnoj komunikaciji među djecom, što su temeljne vještine za izgradnju mira u zajednici već u ranom djetinjstvu. U središtu projekta nalazi se partnerski odnos s roditeljima, osobito s majkom djeteta koja aktivno sudjeluje u edukaciji i pružanju potrebnih informacija. Zahvaljujući njezinoj inicijativi, u suradnji s Udrugom „Međimurski slatkiši“, organizirana je edukacija za djecu u skupini. Kroz interaktivne aktivnosti i demonstracije volonteri su djeci približili što je dijabetes, čemu služe senzor i inzulinska pumpa te kako mogu biti podrška svom prijatelju. Time se razvija empatija, razumijevanje i podržavanje djetetove autonomije. Velika snaga projekta proizlazi iz aktivne uključenosti samog djeteta koje svoju dijagnozu doživljava kao dio svog identiteta i svoje posebnosti te otvoreno govori o njoj. Dijete rado pokazuje senzor i pumpu, surađuje kod mjerenja glukoze i zamjene senzora te tako postaje važan sudionik procesa učenja. Ovakav dječji pristup doprinosi prihvaćanju u skupini i stvara ozračje u kojem se različitosti prirodno integriraju u svakodnevni život vrtića. Unatoč dobroj organizaciji svakodnevni rad donosi i određene izazove – od tehničkih poteškoća s uređajima do naglih promjena razine šećera – što zahtijeva brzu reakciju, prilagodbu i stalnu komunikaciju između odgojitelja i roditelja. Sustavnim promišljanjem i timskom suradnjom razvijaju se jasni postupci koji doprinose sigurnosti djeteta i stabilnosti odgojnog procesa. Očekivani ishodi projekta uključuju: razvoj inkluzivne skupine u kojoj svako dijete osjeća sigurnost i pripadnost, povećanje socijalno-emocionalnih kompetencija djece, jačanje suradnje i partnerskih odnosa među roditeljima, odgojiteljima i stručnim timom te promicanje kulture mira kroz međusobno poštovanje, empatiju i podršku. Projekt doprinosi oblikovanju odgoja za mir kroz svakodnevne interakcije, prihvaćanju različitosti i razvoju međuljudskih vještina kod djece i stručnog osoblja. Kroz ovaj projekt djeca uče o različitostima, empatiji i međusobnoj brizi, a cijela se ustanova osnažuje za buduće inkluzivne prakse.

Ključne riječi: emocionalna sigurnost, empatija, podržavanje autonomije, različitost, suradnja.

Unapređenje suradnje s roditeljima kroz participaciju, dijalog i refleksivnu pedagošku praksu u predškolskom okruženju

Mirjana Slamar, Sonja Pavlović

U izlaganju se prikazuje višegodišnji proces unapređenja suradnje s roditeljima u predškolskoj ustanovi, utemeljen na suvremenim teorijskim spoznajama i refleksivnoj pedagoškoj praksi. Polazište čini Bronfenbrennerov ekološki model razvoja, koji naglašava povezanost sustava u kojima dijete živi te važnost kvalitetnog mezosustava u kojem se susreću obitelj i vrtić. Dodatno, socio-konstruktivistički pristup ističe ulogu zajedničkih iskustava, interakcija i učenja u suradnji s drugim odraslim osobama, dok suvremene teorije partnerstva (Epstein, Rinaldi, Hoover-Dempsey) upućuju na ravnopravnost, participaciju i dijalog kao temelj zrelog i održivog odnosa između roditelja i predškolske ustanove.

Promjene prikazane u radu proizašle su iz jasnog uvida u potrebe prakse i nastojanja da se unaprijedi kultura ustanove, osobito u području komunikacije i izgradnje povjerenja. Kroz sustavno implementirane aktivnosti – inicijalne roditeljske sastanke, individualne razgovore, gostovanja roditelja u skupini te uključivanje obitelji u procese donošenja odluka i planiranja – razvijen je model suradnje koji nadilazi tradicionalnu, hijerarhijsku paradigmu odnosa. Fotografije, dokumentacijski materijali i primjeri iz svakodnevnog rada potvrđuju da roditelji, kada im se omogući prostor za ravnopravno sudjelovanje, postaju dragocjeni partneri u razvoju djece. Rezultati višegodišnje primjene ovakvog pristupa ukazuju na značajne pomake: povećanje povjerenja između roditelja i odgojitelja, veću uključenost roditelja, stabilniju socio-emocionalnu klimu u skupini te profesionalni rast odgojitelja kroz refleksiju i promišljanje prakse. Ove promjene u skladu su s nalazima dosadašnjih istraživanja, ali ih dodatno nadopunjuju pružajući jasne, dokumentirane primjere implementacije teorije u pedagoški rad. Prikazani model može poslužiti kao primjer dobre prakse u predškolskim ustanovama koje žele sustavno razvijati partnerstvo s roditeljima, osnažiti participativnu kulturu i izgraditi okruženje u kojem se teorija i praksa uzajamno podržavaju na dobrobit djeteta.

Ključne riječi: partnerstvo, profesionalna autonomija, socio-emocionalna klima, transparentnost

Ekološka osjetljivost sadašnjih i budućih odgojitelja: koji je odnos ljubavi i brige za prirodu te profesionalnog usavršavanja u području održivog razvoja?

Dunja Anđić

Ekološka osjetljivost predstavlja ključnu dimenziju odgoja i obrazovanja usmjerenog na održivi razvoj, no vidljiv je nedostatak sustavnog istraživanja i dubljeg razumijevanja njezine uloge u obrazovanju, postojećim praksama i profesionalnom razvoju odgojitelja. Cilj istraživanja bio je ispitati razinu ekološke osjetljivosti, ljubavi i brige za prirodu među odgojiteljima i studentima – budućim odgojiteljima i želju za daljnjim profesionalnim razvojem, te utvrditi njihov odnos. Postavljena su sljedeća istraživačka pitanja: Koji je odnos ekološke osjetljivosti i emocionalne povezanosti s prirodom među odgojiteljima i studentima ranog i predškolskog odgoja, prethodnog obrazovanja te želje za budućim profesionalnim razvojem? Koliko ljubav i briga prema prirodi i želja za budućim profesionalnim razvojem doprinose ekološkoj osjetljivosti ispitanika? Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku ispitanika ($N = 193$), od čega je bilo $N = 70$ odgajatelja i $N = 123$ studenata studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Mjerni instrument je bio anketni upitnik koji je obuhvaćao skale Ekološke osjetljivosti (Yesilyurt, Gul i Demir, 2013) i Ljubavi i brige za prirodu (Perkins, 2010). Multidimenzionalna struktura skale ekološke osjetljivosti, operacionalizirana kroz njezine faktorske komponente (ekološka informiranost i medijska angažiranost, osobna i socijalna ekološka osjetljivost, ekološki angažman i sudjelovanje te ekološko ponašanje i praktična primjena), korištena je kao kriterij u provedbi regresijskih analiza. Nalazi upućuju na zaključak da želja za daljnjim profesionalnim usavršavanjem u području održivog razvoja prati višu ekološku osviještenost i izraženiju afektivnu povezanost s prirodom. Rezultati regresijskih analiza pokazuju da ljubav i briga za prirodu te želja za daljnjim profesionalnim razvojem značajno predviđaju faktore ekološke osjetljivosti. Ovi nalazi imaju šire pedagoške implikacije jer ekološka osjetljivost predstavlja važan aspekt odgoja djece za mir (Simangan i sur., 2022; Wintersteiner, 2025). Odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj promiče odgovoran odnos prema prirodi i potiče razvoj moralne i ekološke osviještenosti — što čini osnovu pedagoške prakse usmjerene na mir, solidarnost i poštovanje (UNESCO, 2023; Rigoni Grabar i Mancarella, 2025). Takav pristup omogućuje da ekološka osjetljivost odgojitelja postane temelj za oblikovanje pedagoškog okruženja koje promiče mir i kooperativne vrijednosti kod djece. Stoga uključivanje sadržaja održivog razvoja u inicijalno obrazovanje i daljnji profesionalni razvoj odgojitelja doprinosi ne samo ekološkim kompetencijama, već i cjelovitom odgoju za mir u ranom djetinjstvu (Poje i sur., 2024).

Ključne riječi: ekološka osviještenost, prethodno obrazovanje/kolegij, afektivna povezanost s prirodom, odgoj i obrazovanje za održivi razvoj, profesionalni razvoj.

Soba dnevnog boravka kao poticajno okruženje za odnose i igru

Katica Podlesek, Ana Hrečuk

Cilj rada je prikazati kako soba dnevnog boravka, organizirana u jasno definirane centre aktivnosti, može poticati dječje međusobne odnose, samostalnost i razvoj igre. U praksi se često susreće nedovoljno promišljeno uređenje sobe dnevnog boravka, što može ograničiti dječju slobodu izbora, kvalitetu socijalnih odnosa i stvaralačku igru. Ovaj rad prikazuje primjer sobe naše skupine kao odgovor na izazov: kako urediti prostor tako da djeca budu aktivni sudionici i kreatori vlastite igre. Dosadašnja literatura ističe da kvalitetno uređen prostor potiče suradnju, komunikaciju i spontanu igru. Konkretnim primjerom iz prakse nastojimo prikazati kako teorijske smjernice mogu biti operacionalizirane u stvarnom okruženju skupine. Rad se temelji na: konstruktivističkim pristupima učenju i spoznaji, načelima ranog i predškolskog odgoja gdje je dijete aktivni istraživač, konceptu „prostor kao treći odgojitelj“ te kurikulumu koji naglašava slobodnu igru, razvoj socijalnih vještina i partnerski odnos odgojitelja i djece. Centri aktivnosti promatraju se kao sustav koji omogućuje djeci slobodan odabir, suradničku igru, planiranje aktivnosti i razvoj autonomije. Analiza pokazuje da jasno strukturiran prostor značajno doprinosi kvaliteti dječjih odnosa, duljini i složenosti igre te sigurnosti i samopouzdanju djece. Materijali izrađeni od strane odgojitelja dodatno motiviraju djecu, prilagođeni su njihovim interesima i razvojnim potrebama, te potiču kreativnost. Ističemo važnost stalnog promišljanja i preuređivanja prostora prema interesima skupine te fleksibilnu ulogu odgojitelja koji promatra, prilagođava i stvara novi materijal u skladu s potrebama djece. Prikaz sobe dnevnog boravka podijeljen u centre nudi konkretan model koji drugi odgojitelji mogu koristiti ili prilagoditi vlastitim skupinama. Rad pokazuje da i male promjene u organizaciji prostora mogu unaprijediti dječju socijalnu interakciju, potaknuti suradničku igru i povećati razinu dječje samostalnosti. Primjer iz prakse doprinosi stručnom promišljanju o važnosti pedagoški osmišljenog okruženja te podržava razvoj refleksivnog odgojitelja koji aktivno kreira kvalitetno razvojno okruženje.

Ključne riječi: Interakcija, samostalnost, kreativnost, suradnja, igra

Što s ljutnjom, inkluzija djeteta s poteškoćama u razvoju

Višnja Orešković, Željka Herlić

Jedan od temeljnih ciljeva Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje jest poticanje cjelovitog razvoja djeteta kroz kvalitetne odnose, sigurnost, prihvaćanje i uvažavanje različitosti (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). U odgoju za mir upravo odnosi predstavljaju ključni okvir u kojem dijete uči razumjeti sebe i druge, izražavati emocije, graditi povjerenje te razvijati kompetencije važne za kasniji život i djelovanje u zajednici. Način na koji odrasli i djeca međusobno komuniciraju, rješavaju nesuglasice i reagiraju na emocije oblikuje kulturu skupine i izravno utječe na emocionalnu dobrobit djece.

U prikazu našeg rada naglasak je stavljen na dvije međusobno povezane razvojne teme: „Kako se nositi s ljutnjom“ i „Inkluzija djeteta s poteškoćama u razvoju“. Cilj rada bio je potaknuti razvoj samoregulacije kod djeteta koje se nije znalo nositi s ljutnjom, što je narušavalo odnose u skupini, te istovremeno razvijati empatiju i senzibilizaciju djece za različitosti, posebice prema djetetu s poteškoćama u razvoju. Ukoliko dijete ne prepozna i ne verbalizira vlastite emocije, nema razvijenu samoregulaciju i empatiju te se ne zna nositi s neugodnim situacijama, može doći do narušavanja grupne dinamike i međusobnih odnosa.

Različitim aktivnostima usmjerenima na razvoj socioemocionalnih vještina, razgovorima i dramskim igrama djeca su poticana na prepoznavanje, razumijevanje i uvažavanje vlastitih i tuđih emocija, pri čemu je poseban naglasak stavljen na razvoj empatije (Šagud, 2015). Paralelno su provedene aktivnosti usmjerene na inkluziju djeteta s poteškoćama u razvoju stvaranjem sigurnog i poticajnog okruženja, prilagodbom aktivnosti i poticanjem vršnjaka na suradnju i zajedničku igru.

Takvim pristupom potaknuta je pozitivna grupna dinamika, smanjeni su oblici neprihvatanja te su djeca razvijala vještine suradnje, razumijevanja i mirnog rješavanja sukoba u svakodnevnim situacijama.

Ključne riječi: prihvaćanje, empatija, inkluzija, samoregulacija

Prostor sobe dnevnog boravka kao treći odgojitelj: STEAM okruženje koje potiče odnose, interakciju i mir u mješovitoj odgojno-obrazovnoj skupini

Željka Bujanić, Nikola Kraljić

U ovom radu prikazano je kako je dijete aktivni sudionik odgojno-obrazovnog procesa i sudionik u kreiranju prostorno-materijalnog okruženja iskazujući svoje interese, koje odgojitelj kao kompetentni stručnjak prepoznaje. Polazeći od koncepta prostora kao „trećeg odgojitelja“, fokus je na promišljenom uređenju sobe dnevnog boravka koncipirane prema načelima STEAM programa, pri čemu su centri aktivnosti oblikovani, prilagođeni i kontinuirano nadopunjavani prema interesima, potrebama i razvojnim mogućnostima djece. Integracija elemenata znanosti, tehnologije, inženjerstva, umjetnosti i matematike u svakodnevne situacije igre omogućuje djeci istraživanje, stvaranje, rješavanje problema i suradnju u mirnom, poticajnom i stabilnom okruženju. Tim pristupom prostor postaje fleksibilan i dinamičan, omogućujući spontanu i kvalitetnu interakciju te potičući razvoj samostalnosti, komunikacije i kreativnosti. Poseban naglasak stavlja se na važnost timske suradnje odgojitelja u procesu planiranja i prilagođavanja prostora. Povjerenje u djecu i njihove sposobnosti i mogućnosti utječe na oblikovanje kvalitetnijeg okruženja za učenje djece kao i na cjelokupan odgojno – obrazovni pristup odgojitelja (Slunjski, 2008). Kolegijalnost, zajedničko reflektiranje i otvorena komunikacija doprinose stvaranju okruženja koje je ko-kreirano s djecom i u skladu s njihovim razvojnim ritmom (Slunjski, 2022). Primjeri iz prakse ukazuju na to da mješovita odgojno- obrazovna skupina, zahvaljujući raznolikosti dobnih skupina i prirodnim modelima međusobnog učenja, dodatno obogaćuje interakcije i doprinosi razvoju prosocijalnih vještina, suradnje i osjećaja pripadnosti. Istraživanja stručnjaka iz područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja naglašavaju višestruke dobrobiti za rast i razvoj sve djece u mješovitim skupinama (Juričić, 2003; Slunjski, 2003; Miljak, 2009; Glavina i Višnjić Jevtić, 2010). Ovaj rad naglašava kako promišljeni STEAM prostor može biti temelj kvalitetnih odnosa, podržavajuće pedagogije i cjelovitog razvoja djeteta.

Ključne riječi: Participacija djece, suradnja, kolegijalnost, ko-kreiranje okruženja

Društvenim igrama do cjelovitog razvoja djeteta predškolske dobi

Ivana Vičić

Igra je način dječjeg prirodnog učenja, a društvene igre su, osim izvora zabave i prilika za rano učenje znanja i vještina. Društvene igre pružaju mnoge dobrobiti u aspektu dječjeg razvoja i odrastanja. Također su i kvalitetna alternativa provođenja vremena ispred ekrana. Igrajući društvene igre s djecom odgojitelj utječe na razvoj socio-emocionalne veze s djecom, ali i razvija osjećaj zajedništva i povezanosti djece međusobno. Osim što pozitivno utječu na govorno-jezični razvoj i na razvoj socijalnih vještina, društvene igre su prilika za učenje o emocijama. Igrajući društvene igre dijete uči rješavati probleme i savladava kritičko i strateško razmišljanje. Zbog malih dijelova koji su sastavni dio igara, dijete razvija finu motoriku prstiju i okulomotornu koordinaciju. Mnoge igre potiču razvoj matematičkih pojmova i predčitalačkih vještina. Predškolsko dijete najbolje uči čineći i to u onim aktivnostima i odgojno-obrazovnim situacijama za koje je izvorno zainteresirano pa su zato sve društvene igre povezane s aktualnim temama. Svrha ovog rada je prikaz odgojno-obrazovnog rada s djecom od 4 do 7 godina, tj. predstavljanje različitih društvenih igara koje odgojitelj može sam izraditi

upotrebljavajući predmete iz okoline. Prikazane aktivnosti imaju za cilj utjecaj na cjelokupni razvoj djece s naglaskom na osnaživanje djeteta kao socijalnog bića u suvremenom dobu. Prikazan je i pozitivan primjer roditeljskih sastanaka na kojima roditelji izrađuju društvene igre i tako dobivaju ideje za kvalitetno provođenje vremena sa svojom djecom.

Ključne riječi: igre sobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi.

Prostor kao podrška odnosima kroz program kontinuirane emocionalne i senzorne stimulacije

Martina Vrkljan; Katarina Marić Korotaj

Polazeći od socio-konstruktivističkih teorija učenja te teorije privrženosti i emocionalne sigurnosti, prostor se promatra kao aktivni čimbenik u razvoju djeteta i podrška odnosima. Prostorno- materijalno okruženje ima ključnu ulogu u stvaranju sigurnog i poticajnog konteksta u kojem djeca rane dobi mogu istraživati, surađivati i razvijati socio-emocionalne kompetencije. Rad s djecom u dobi od prve do treće godine zahtijeva prostor koji istodobno pruža osjećaj sigurnosti i potiče istraživanje, što je u skladu s razvojnim teorijama rane dobi i konceptima senzorne integracije (Ayres, 1979). U Programu kontinuirane emocionalne i senzorne stimulacije djece od prve do treće godine života koji provodimo u našem dječjem vrtiću, prostor je organiziran jasno i pregledno, uz korištenje poticajnih materijala poput senzomotornih lopti, svjetlećih ploča i bazena s lopticama. Takvi materijali omogućuju djeci razvoj koordinacije i motoričkih vještina kroz kretanje, dodir i vizualnu percepciju, ali i spontano uspostavljanje interakcija s drugom djecom. Prostor se pritom ne promatra samo kao fizičko okruženje, već kao „treći odgojitelj“, što je u skladu sa suvremenim pedagoškim pristupima ranog i predškolskog odgoja. Kao takav, on postaje aktivan sudionik u učenju – mjesto dijeljenja iskustava, postupnog usvajanja društvenih vještina i razvoja suradničkog ponašanja. Opisana prostorno-materijalna rješenja mogu se primijeniti i u redovitom desetosatnom programu dječjeg vrtića. Također, osim kvalitetno organiziranog materijalnog okruženja, u programu se poseban naglasak stavlja i na senzornu stimulaciju svih osjetila, koja doprinosi smanjenju napetosti, razvoju svijesti o vlastitom tijelu te jačanju emocionalne veze između odgojitelja i djeteta. Kroz zajedničke senzorne aktivnosti djeca uče regulirati svoje emocije uz prisutnost druge osobe, čime se postavljaju temelji za kasniju suradnju i nenasilno rješavanje sukoba. Na taj način, senzorna stimulacija uz podršku prostorno-materijalnog okruženja pridonosi razvoju osjećaja sigurnosti, a sigurna djeca kasnije pokazuju mirniji stil komunikacije i smanjenu impulzivnost.

Ključne riječi: senzomotorni razvoj, senzorna stimulacija, prostorno-materijalno okruženje, emocionalna veza

Kako priručnik može postati alat mira - iskustvo kreiranja podrške za roditelje pri polasku u jaslice

Ana Marija Grgić; Matej Čuljak

U ranom i predškolskom odgoju kvaliteta odnosa oblikuje djetetovo iskustvo sigurnosti, pripadnosti i učenja. Polazak u jaslice jedno je od razvojno najosjetljivijih razdoblja, a upravo na toj prijelaznoj točki partnerski odnos roditelja i odgojitelja postaje ključan element odgoja za mir. U ovom radu predstavljam priručnik „Prvi koraci u jaslicama – Vodič za roditelje“, razvijen kao odgovor na potrebu za jačanjem komunikacije, povjerenja i zajedničke odgovornosti između obitelji i vrtića. Priručnik ne služi samo informiranju, nego djeluje kao preventivni i relacijski alat: smanjuje nesigurnost, povećava osjećaj predvidljivosti, normalizira emocije i pruža okvir za otvoren dijalog od samog početka. Time se doprinosi stvaranju stabilnog, nenasilnog i podržavajućeg okruženja u kojem dijete, roditelji i odgojitelji surađuju kroz međusobno poštovanje i uvažavanje različitosti, što predstavlja temelj vrednota odgoja za mir. Izlaganje će se usmjeriti manje na sadržaj samog materijala, a više na njegovu pedagošku i relacijsku funkciju: kako priručnik utječe na kvalitetu odnosa, smanjuje konfliktnu situaciju, podržava emocionalno siguran početak te djeluje kao konkretan most između obitelji i institucije u najranijoj dobi. Takav pristup pokazuje kako male, praktične intervencije mogu snažno utjecati na svakodnevnu atmosferu, kvalitetu odnosa i miran suživot u jaslčkoj skupini.

Ključne riječi: adaptacija, emocionalna sigurnost, komunikacija, partnerski odnos, prevencija konflikata

Odnosi odgojitelja i djeteta: u zagrljaju sigurnosti- uloga odgojitelja u razvoju emocionalne stabilnosti djeteta

Marina Kovač Bujanec; Nela Pečarko

Emocionalna dostupnost odgojitelja i kvalitetna interakcija u ranom i predškolskom razdoblju ključni su čimbenici za izgradnju emocionalne stabilnosti djeteta. Ljubešić (2005) naglašava važnost sustavnog poticanja emocionalnog razvoja inteligencijom i komunikacijom, dok Vranjican, Prijatelj i Kuculo (2019) ističu ulogu emocionalno poticajnog okruženja u oblikovanju socio-emocionalnih kompetencija. Nadalje, Brajša-Žganec i Slunjski (2007) empirijski potvrđuju povezanost razumijevanja emocija i prosocijalnosti, naglašavajući da djeca razvijaju empatiju i emocionalnu regulaciju kroz strukturirane situacije u kojima im odrasli pomažu prepoznati, imenovati i izraziti emocije. Mikas (2007) pokazuje da odgojitelji često preciznije procjenjuju emocionalne poteškoće djece od roditelja, što dodatno ističe ulogu vrtića kao važnog regulatornog i zaštitnog okruženja. U tom kontekstu projekt „Slikovnica u mom krilu“ usmjeren je na ispitivanje može li interaktivno čitanje slikovnica, uz emocionalno usmjerenu komunikaciju odgojitelja, djelovati kao poticaj za razvoj emocionalne stabilnosti. Istraživački problem proizlazi iz nedostatka strukturiranih programa u hrvatskim vrtićima koji sustavno povezuju čitateljske aktivnosti s emocionalnim razvojem, unatoč dokazima o njihovoj učinkovitosti. Istraživačka metodologija uključuje opažanja, analizu interakcija tijekom čitanja, evaluaciju dječjih emocionalnih reakcija te perspektive odgojitelja. Očekuje se da će rezultati potvrditi kako se kroz zajedničko čitanje i razgovor o osjećajima jačaju dječje emocionalne kompetencije, što doprinosi sigurnijem socioemocionalnom funkcioniranju. Znanstveni doprinos rada očituje se u integriranju hrvatskih teorijskih i empirijskih spoznaja s konkretnim praktičnim modelom rada koji se može implementirati u odgojnim skupinama kao alat za jačanje emocionalnog razvoja djece.

Ključne riječi: zajedničko čitanje slikovnica, odgojiteljska podrška, socioemocionalni razvoj

Prostorno-materijalno okruženje kao poziv na interakcije

Ivana Golik, Biljana Štefanec, Jasmina Ostojić

Rad istražuje djelovanje prostorno-materijalnog konteksta na interakcije između djece te djece i odgojitelja. Suvremena pedagogija dijete vidi kao kompetentnog socijalnog aktera koji istražujući samostalno i u procesima sukonstrukcije s drugima gradi vlastitu spoznaju. Usprkos takvoj slici o djetetu, odgojitelji uređenje prostora vrtićke sobe te dopunu i izmjenu ponuđenih materijala poglavito smatraju isključivo svojim zadatkom i obavezom. Odgojitelji promatraju djecu u igri- uočavajući kako koriste prostor i materijale te na tome temelje izmjene i dopune prostorno- materijalnog konteksta. Tako se nesvjesno negira sposobnost djece da promišljaju i budu sukreatori vlastitog prostora za igru. U pokušaju traženja novih pristupa uređenju prostorno- materijalnog konteksta, odgojiteljice u dvije skupine – jedne u zagrebačkom vrtiću te druge u vrtiću u gradu Karlovcu, pokušale su uključiti djecu u promišljanje o prostoru skupine, čuti njihovo viđenje prostora te ih uključiti u planiranje i provedbu izmjena u prostorno –materijalnom kontekstu. Postavljanjem pitanja djeci o njihovom doživljaju prostora u kojem borave te slušanjem njihovih viđenja, prijedloga i ideja- prepoznate su dječje kompetencije i njihova kreativnost. Prihvatanje dječjih rješenja omogućilo je i nove prilike za smisleno uključivanje roditelja i obitelji u suradnju oko izmjena prostorno –materijalnog konteksta. U oba su vrtića istraživanja provedena po principu akcijskog istraživanja u kojemu je ulogu refleksivnog prijatelja imao vanjski sustručnjak. Istraživanje je omogućilo odgojiteljima osvještavanje i iskorak iz ustaljenog načina gledanja kako na prostorno-materijalni kontekst tako i na mogućnosti djeteta kao graditelja prostora za svoju igru. Propitivanje uloga odgojitelja i djece u kreiranju prostora za igru doprinosi odgojiteljskom razumijevanju i uvažavanju djece, njihovih sposobnosti, znanja i kompetencija te njihovih prava.

Ključne riječi: dječja prava, kompetencije, prostor viđen očima djeteta

Dijete- kompetentni kreator i sudionik procesa u skupini

Ivana Golik, Marijana Stanković, Renata Kudih

Suvremena odgojno-obrazovna praksa prepoznaje dijete kao kreatora i kompetentnog sudionika u svim procesima koji se odvijaju u odgojno-obrazovnoj skupini. Djeca iskustva iz svoje svakodnevne svakodnevno prerađuju tijekom slobodne samoinicirane igre. Pri tome propituju moguće odgovore na problemske situacije s kojima su se bili suočili. U sukonstrukciji s drugima te uz podršku odgojitelja rade na izgradnji vlastitih kompetencija. Promatrajući i prateći djecu odgojitelji pokušavaju stvoriti poticajne uvjete u skupini za dječji rast i razvoj do njihovih maksimalnih potencijala. Od promišljanja i stvaranja prostorno-materijalnog okruženja, do planiranja aktivnosti koje će provoditi s djecom- odgojitelji se u najvećoj mjeri oslanjaju na vlastite procjene. Propitujući u kojoj je mjeri njihovo promišljanje i provedba postigla željene učinke kod djece, odgojiteljice iz jednog zagrebačkog vrtića odlučile su primijeniti instrument Sicz Ziko namijenjen samoevaluaciji i procjeni dječje dobrobiti i uključenosti. Evaluaciju su provele u skladu s materijalom, kroz tri stupnja, ali su vlastitoj samoprocjeni dodale i sličnu procjenu koja je korištenjem simbola omogućavala djeci da sami naprave istu takvu procjenu. Dječje tablice sadržavale su simbole koji su djeci na razumljiv način prikazali pojmove originalnog upitnika. Ideja istraživanja bila je uvidjeti u kojoj se mjeri samoprocjena odgojitelja podudara s dječjim viđenjem istih situacija. Osim što odgojitelju omogućuje osvještavanje vlastitih mogućih stereotipa, ovakav pristup daje djeci mogućnost da stvarno progovore o vlastitom viđenju svog boravka u vrtiću, zadovoljstvu ponuđenim materijalima i poticajima te načinu na koji osjećaju da se njihov glas čuje i uvažava.

Ključne riječi: dječja dobrobit, uključenost, dječja perspektiva

Kako nas je pokrenuo vjetar-snaga vjetra, snaga znanja

Ivana Pavišić, Tina Bugarski

Djeca trebaju sigurno, bogato i izazovno okružje u kojem odgojitelj svjesno i aktivno podržava njihovu inicijativu i kreativnost. Odnos odgojitelja i djeteta u kojem je dijete aktivni dionik procesa učenja, a odgojitelj njegov partner u učenju, doprinosi razvoju djeteta kao kompetentne i aktivne osobe (Slunjski, 2011). Naš projekt započinje kada odgojitelj uoči nekoliko djece koja skupljaju grančice na dvorištu i žele izraditi zmaja. Što je zmaj, od čega može biti napravljen, kako se pokreće, što još može letjeti samo su neka od dječjih pitanja koja su, uz podršku odgojitelja kao refleksivnog praktičara, vodila k istraživanju i razvoju djetetovih kompetencija potaknutih vlastitom radoznalošću i aktivnošću (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014). Interes djece za novim spoznajama, pričama, kakvoći i stabilnosti materijala vezanih uz zmajevu postao je vrlo visok što je rezultat velike posvećenosti odgojitelja procesu učenja djeteta i stvaranju prilika za učenje. Cilj našeg rada je prikazati kako kvalitetan odnos između odgojitelja i djeteta doprinosi razvoju njegove kreativnosti i mašte, njihovom aktivnom sudjelovanju i istraživanju u kojem odgojitelj stvara odnos povjerenja, prihvaćenosti i sigurnosti uz podržavanje i prihvaćanje ideja svakog djeteta. Odgojitelj potiče dijete na aktivno djelovanje i promišljanje, razvoj perceptivnih i metakognitivnih sposobnosti, participaciju, pravo na izbor i donošenje odluka, produbljujući na taj način djetetovo postojeće znanje i razumijevanje. Kroz uspješnu interakciju sa socijalnom okolinom, djeca su razvijala socijalne vještine: aktivno slušanje, pregovaranje, poštivanje pravila, uvažavanje drugih, zauzimanje za sebe, suradnju i suradničko učenje kao važan oblik aktivnog učenja. Suradničko učenje povećalo je kod djece spremnost za izbor izazovnijih aktivnosti, ustrajnost, motivaciju, prijenos znanja i zajedničko učenje. Uvažavajući individualne razlike, interese, stilove učenja svakog djeteta, odgojitelj prilagođava strategije i materijale, koji omogućuju svakom djetetu osvijestiti proces vlastitog učenja, potičući ga pritom da planira, organizira i procjenjuje vlastite aktivnosti.

Ključne riječi: bogato okružje, autonomija, proces učenja, uvažavanje, kreativnost

Razvoj odgojitelja u suvremenom kontekstu – put samospoznaje i stručnog rasta

Suzana Gojsević, Slavica Tračak

Rad se bavi vrednovanjem sportskog programa u dječjem vrtiću s naglaskom na njegov doprinos profesionalnom razvoju odgojitelja, suradnji s Učiteljskim fakultetom u Zagrebu, refleksijama unutar kolektiva s kolegicama te mentoriranju studentima 3.god RPOO-a, kolegij Kineziološka metodika 2.

Sportski program osmišljen je u skladu s razvojnim potrebama djece rane i predškolske dobi te suvremenim pedagoškim i kineziološkim spoznajama. Sustavnom provedbom programa odgojitelji su unaprijedili svoje stručne kompetencije u području planiranja, provedbe i evaluacije tjelesnih aktivnosti, kao i u refleksiji vlastite prakse (sudjelovanje na 30., 31. i 33. Međunarodnoj Ljetnoj školi kineziologa u Zadru) .

Suradnja s Učiteljskim fakultetom ostvarena je kroz stručno savjetovanje, razmjenu znanja i uključivanje znanstveno utemeljenih pristupa u rad vrtića, što je dodatno osnažilo kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Posebna se pažnja posvećuje mentorskoj ulozi odgojitelja u radu sa studentima koji kroz praktičan rad imaju priliku povezati teorijska znanja s praksom, razvijati profesionalne vještine i razumijevanje rada u vrtićkom okruženju.

Rezultati vrednovanja upućuju na višestruke koristi sportskog programa za djecu redovnog razvoja kao i za djecu s teškoćama u razvoju, odgojitelje i studente te potvrđuju važnost partnerske suradnje odgojno-obrazovnih ustanova i visokoškolskih institucija u unapređenju kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Sportski program posebno je usmjeren na poticanje razvoja temeljnih motoričkih sposobnosti, koordinacije i zdravih životnih navika, uz potporu igre kao ključne metode učenja i istraživanja svijeta, čime se promiče pravo djeteta na kvalitetnu, uključivu i participativnu pedagošku praksu.

Zaključno razvoj odgojitelja u kompetentnog stručnjaka predstavlja trajni proces koji počinje intrizičnom motivacijom, refleksijom i suradnjom sa sustručnjacima. Rezultat procesa jest poticajno i uvažavajuće okruženje za djecu i sustvaralački odnos u odgojno-obrazovnom procesu.

Ključne riječi: intrizična motivacija, refleksija, sportski program

Zelena eko priča – utjecaj kulture ustanove na odnose djece i odraslih

Renata Stipanov, Natalija Žorž Brusić

Kreiranje kurikuluma vrtića /skupine polazi od integrirane prirode dječjeg učenja ali i shvaćanja loge odgojitelja koje takvo učenje razumije i podržava. Cilj je stvaranje uvjeta koji će pružiti djetetu stvarna ekološka iskustva oslanjajući se na njegovu prirodnu znatiželju, osigurati mu aktivno sudjelovanje u procesu uzgoja vlastite hrane. Problem kojeg su rješavali tijekom projekta: dostupnost sjemena koje može dati plod na lokalnom području; vještine, odnosno stara znanja o uzgoju i zaštiti različitih kultura. Prehrambena neovisnost i zdrava hrana mogu se proizvesti uzgojem unutar zajednice uz domaće sjeme i stara znanja. Vođeni dječjim interesima i promjenama vanjskog prostora započeli su projekt „Kripna verdura“. Sadnjom sezonskog povrća i voćki kroz godišnja doba, pripremali su različita jela od povrća, aktivno uključivali roditelje u projekt, posjetili tržnicu, nabavili sadnice iz eko uzgoja, pripremali i koristili eko enzim za zaštitu biljaka, posjetili i surađivali s lokalnim OPG-om Sorić, posjetili i surađivali s Poljoprivredno-prehrambenom i veterinarskom školom Stanka Ožanića Zadar, brali masline, prodavali maslinovo ulje, skupljali sjeme i surađivali s različitim stručnjacima iz područja agrokulture i eko uzgoja. Projekt prikazuje na koji način su gradili odnose temeljeni na međusobnom poštovanju i učenju jedni od drugih, rastući zajedno. Dijete postaje aktivan sudionik odnosa, kroz sudjelovanje u procesima uzgoja, brige i pripreme zdrave hrane, izražava svoje mišljenje, donosi odluke i tako doprinosi zajednici. Praćenje i dokumentiranje svih provedenih aktivnosti kroz dvije godine, proces uzgoj i priprema hrane, dječje izjave, likovni radovi, prezentirani su u maloj vrtićkoj kuharici „Od vrta do pjata“. Prepoznavanje potencijalnosti djece rane dobi kao nositelje promjena sada ali i u budućnosti, opravdava činjenicu da je rano obrazovanje ključno za oblikovanje odnosa, stavova, znanja i ponašanja za održivost. Prenosjenjem vještina i znanja o uzgoju i zaštiti različitih kultura stvaraju generacije koje će biti sposobne same sebi uzgojiti hranu.

Ključne riječi: Proizvodnja hrane, participiranje, zajedništvo, lokalna zajednica, aktivno učenje

Mostovi suradnje: vrtić u dijalogu s roditeljima i zajednicom

Ana-Marija Kesegić, Ena Javor

Projekt „Šetnja Hrvatskom“ proveden u vrtiću Mak u Osijek omogućio je djeci iskustveno upoznavanje kulturne i prirodne baštine Hrvatske te razvoj interkulturalne osjetljivosti kroz igru, istraživanje i izravni doživljaj. Teorijska podloga projekta temelji se na konstruktivističkom pristupu

učenju, prema kojem dijete znanje gradi aktivnim sudjelovanjem i istraživanjem vlastite okoline. Projekt se oslanja na koncepte interkulturalnog odgoja, koji naglašava važnost ranog susreta s različitostima za razvoj tolerancije. Elementi održivog razvoja prisutni su kroz ekološke aktivnosti, uporabu recikliranih materijala i boravak u prirodi, čime se djeci omogućuje stvaranje osobnog i emocionalnog odnosa prema prirodi.

Polazište projekta bilo je istraživanje vlastitog zavičaja, Slavonije, što je uključivalo posjete muzejima, arheološkim nalazištima i Parku prirode Kopački rit, čime su djeca dobila mogućnost razumjeti vrijednost lokalnog prostora i njegove posebnosti. Središnji dio projekta bila je međuvrćićka suradnja s vrtićima iz Zadra i Istre. Razmjena paketa s likovnim radovima, prirodninama, fotografijama, tradicijskim elementima i „Osječkom abecedom“ omogućila je djeci usporedno istraživanje jezika, običaja i krajolika različitih hrvatskih regija.

Rezultati dječjeg učenja prikazani su na projektnom danu Eko vrtića te u pokladnoj povorci, gdje su djeca simbolički predstavila hrvatske regije kostimima izrađenima od recikliranih materijala, naglašavajući i ekološku dimenziju projekta. Završna faza provedena je na OPG-u Duša Baranje, gdje je ostvareno iskustveno učenje u prirodnom okruženju, jačanje zajedništva djece, roditelja i odgojitelja te povezivanje sadržaja o zavičaju s autentičnim životnim okruženjem.

Projekt potvrđuje da se tolerancija, poštovanje različitosti i osjećaj pripadnosti zajednici razvijaju kroz izravni susret s drugim kulturama i okolišima. Aktivnim sudjelovanjem u kulturi i prirodi djeca grade temelj za razvoj identiteta, empatije i odgovornog odnosa prema okolišu.

Ključne riječi: Kulturna baština, međuvrćićka suradnja, održivi razvoj, partnerstvo s roditeljima, projektno učenje

Odgoj za mir u sklopu Pedagogije zajedništva

Lucija Dolinšek; Ružica Bjeličić

Odgoj za mir obuhvaća pedagoške prakse usmjerene na razvoj kompetencija potrebnih za izgradnju skladnih, odgovornih i nenasilnih odnosa. Polazi od shvaćanja da nasilje nije urođen instinkt, nego društveno i kulturno oblikovan fenomen, te da odgojno-obrazovni procesi imaju ključnu ulogu u poticanju nenasilnih i prosocijalnih ponašanja. Povijesni i teorijski temelji odgoja za mir prepoznaju se u tradicijskim zajednicama i u djelima pedagoga poput Comeniusa, Deweyja, Montessori, Freirea i Galtunga, koji naglašavaju dijalog, suradnju, inkluzivnost i konstruktivno rješavanje sukoba. U suvremenom kontekstu posebno se prepoznaje koncept Pedagogije zajedništva, nadahnut vizijom Chiare Lubich, koji razvija relacijski model odgoja temeljen na uzajamnosti, uvažavanju drugoga i osnaživanju za suočavanje s teškoćama kao put prema otpornosti, zajedništvu i miru. U izvedenom kvalitativnom istraživanju primjenjuje se metoda studije slučaja u analizi 274 internetske objave Dječjeg vrtića Zraka sunca (2019.–2023.), s ciljem ispitivanja načina kako se odgoj za mir može ostvarivati u dječjem vrtiću. Rezultati pokazuju da se odgoj za mir ne pojavljuje kao izdvojena tematska cjelina, već kao integrirano učenje. Uočene prakse potiču razvoj unutarnjeg mira, mira u odnosima s drugima i mira s prirodom, uz naglasak na emocionalnoj pismenosti, osjećaju pripadnosti i ekološkoj osjetljivosti, izraženoj u praksi vrtlarstva. Promicanje prosocijalnih odnosa pokazalo se učinkovitim u prevenciji nasilnih ponašanja i jačanju pozitivne socioemocionalne klime. Zaključno, istraživanje potvrđuje važnost senzibiliziranja odgojitelja za prepoznavanje implicitne prisutnosti odgoja za mir unutar kurikula te naglašava potrebu za svjesnim, sustavnim i relacijski usmjerenim pedagoškim djelovanjem koje doprinosi cjelovitom razvoju djeteta i oblikovanju budućih građana otvorenih suradnji i dijalogu.

Ključne riječi: unutarnji mir; mir s prirodom; prosocijalno ponašanje; predškolsko obrazovanje; kvalitativno istraživanje

Odgoj za mir u Bosni i Hercegovini za djecu od 3 do 6 godina

Edita Vuković Antolović; Lejla Kasumagić-Islambegović

“Odgoj za mir” u Bosni i Hercegovini kao odgojno-obrazovni pristup je relativno novi način promišljanja u odgojno-obrazovnim politikama i praksama u državi koja je prije 30 godina uplovila u vode mira. Posebnu pažnju mu je posvetio Sveučilišni centar za mirovno obrazovanje (Peace Education Hub) pri Filozofskom fakultetu Sarajevo. Osnovan je kako bi okupljao različite članove zajednice, organizacije i praktičare koji bi surađivali s članovima akademske zajednice i sveučilišnim studentima te istražili mogućnosti zajedničkih projekata i radili na izgradnji mira i promicanju kulture mira. Centar je pokrenuo dvogodišnji projekt Odgoj za mir u BiH: Kreiranje kulture mira i interkulturalnog razumijevanja u formalnom obrazovanju, a koji je dio većeg programa A more Equitable Society: Promoting Social Cohesion and Diversity in Bosnia and Herzegovina (Dialogue for Future 3 – DFF3), pod pokroviteljstvom UN Peace Building Fund-a. Projekt je ujedinio akademsku zajednicu i stručnjake iz prakse kako bi se napravio pregled trenutnog stanja u Bosni i Hercegovini, na osnovu analize postojećih kurikuluma. Usredotočen je na razvoj integrativnog kurikuluma mirovnog obrazovanja za sve razine, od predškolskog do visokog obrazovanja. Pored toga, u planu je rad na kvalitetnim rješenjima za poboljšanje kompetencija odgajatelja, učitelja, nastavnika i profesora iz oblasti mirovnog odgoja. Projekt je u početnoj fazi napravio analizu kurikuluma, s osvrtnom na analizu principa, ciljeva i ishoda učenja koji u svojim sadržajima potiču razvoj kompetencija za mirovni odgoj i obrazovanje. Iako projekt ima mnoge aktivnosti, u ovom radu žele se predstaviti saznanja dobivena istraživanjem odrednica i vrijednosti odgoja za mir u programima i kurikulumima predškolskog odgoja i obrazovanja. Ishodi učenja identificirani su zahvaljujući ključnim principima odgoja za mir u ranom djetinjstvu: osjećaj vlastite vrijednosti i samopoštovanja, razumijevanje različitosti, pozitivni odnosi s vršnjacima, prosocijalno ponašanje, vještine slušanja i govora/gradžanska kompetencija, razumijevanje osjećaja i njihovo izražavanje, vještine rješavanja sukoba, osjećaj za pravednost i pravdu i odnosi sa zajednicom i prirodom/međuovisnost i povezanost.

Zaključeno je da mnogi ishodi nisu jasno i adekvatno postavljeni te se njihov smisao, posebno za uzrast ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, uočava tek kroz pokazatelje. Uočeno je da su u Zajedničkoj jezgri Cjelovitih razvojnih programa ishodi (kroz pokazatelje) navedeni samo za kraj 3. godine života i uzrast 5/6 godina. Također, zaključeno je da među ishodima za rani i predškolski uzrast nema onih koji se direktno odnose na vrijednosti i stavove te je malo onih koji su povezani s prosocijalnim ponašanjem. Krajnji ciljevi radnih grupa jesu poboljšanja postojećih kurikula i prijedlozi inovacija kako bi se postojeće stanje poboljšalo tako što će se osmisliti radionice i edukacije za odgajatelje iz prakse.

Ovaj stručni rad predstavlja i primjere trenutne prakse u kojima obje autorice promoviraju vrijednosti odgoja za mir u svojim odgojno-obrazovnim pristupima.

Ključne riječi: Odgoj za mir, ishodi učenja, principi odgoja za mir

Uloga projektnog pristupa u jačanju partnerstva između predškolske ustanove i roditelja

Sara Pivac, Katarina Dodig

Partnerstvo između predškolskih ustanova i roditelja ključno je za cjelovit razvoj djeteta i kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. U kontekstu projektnih aktivnosti, ovo partnerstvo postaje još dinamičnije jer roditelji postaju aktivni sudionici u kreiranju prostora učenja, doprinoseći vlastitim znanjima, vještinama, interesima i resursima. U ovom stručnom radu prikazat ćemo proces jačanja partnerstva s roditeljima putem realizacije dvaju projekata „Božićni grad“ i „Vlak na Alku“ provedenih u odgojno-obrazovnoj skupini DV Izvor Solin u područnom objektu Papaline. Cilj ovog stručnog rada je utvrditi dobrobiti roditeljskog angažmana za kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa, uključujući razvoj djetetovih kompetencija i obogaćivanje prostora učenja. Aktivnim uključivanjem roditelji razvijaju osjećaj pripadnosti vrtićkoj zajednici i uviđaju vrijednost projektnog pristupa. Odgojitelji jačaju svoje komunikacijske vještine i participativno planiranje, dok djeca dobivaju autentična iskustva učenja. Time se obogaćuje proces učenja, potiče raznolikost perspektiva i omogućuje djetetu da učenje doživljava kao kontinuirani proces koji se proteže u različitim životnim kontekstima. U tom smislu, projektni pristup djeluje kao most između obitelji i vrtića, pridonoseći izgradnji odnosa utemeljenih na povjerenju, otvorenoj komunikaciji i zajedničkoj odgovornosti za dobrobit djeteta. Doprinos ovog rada očituje se u pružanju uvida u konkretne načine na koje projektni pristup može osnažiti partnerstvo između predškolskih ustanova i roditelja, nudeći primjere dobre prakse koji potvrđuju da sustavno uključivanje roditelja unapređuje kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Ovakav model suradnje doprinosi izgradnji inkluzivne, otvorene i demokratske pedagoške prakse, u kojoj je dijete aktivan sudionik, a roditelji i odgojitelji ravnopravni partneri u odgojno-obrazovnom procesu.

Ključne riječi: projekti, vrtići, suradnja, roditeljski angažman

Teorija privrženosti u praksi: olakšavanje prilagodbe na vrtić i prijelaza u školu kroz izgradnju sigurnih odnosa
Slađana Curić-Petričević

Ovaj prikaz kvalitetne prakse opisuje primjenu teorije privrženosti u procesu prilagodbe djece u dječjem vrtiću, kao i neka promišljanja o mogućim praksama i oblicima suradnje vrtića i škole za olakšavanje procesa tranzicije. Teorija privrženosti, koju su razvili John Bowlby i Mary Ainsworth, naglašava važnost emocionalne veze između djeteta i primarnog skrbnika kao temelja za siguran razvoj djeteta. Ova veza omogućuje djetetu osjećaj sigurnosti i stabilnosti i pruža sigurnu bazu iz koje može istraživati svijet i razvijati svoje sposobnosti. U kontekstu vrtića, odgajatelji preuzimaju ulogu sekundarnih figura privrženosti, stvarajući emocionalno sigurno okruženje za djecu. Proces adaptacije na vrtić može izazvati stres i separacijsku anksioznost kod djece, stoga je ključno uspostaviti čvrstu emocionalnu vezu između djeteta i odgajatelja. Planiranje prilagodbe počinje prije samog dolaska djeteta u vrtić, uključujući roditeljske sastanke, upoznavanje s okruženjem i postupno produžavanje boravka djeteta u vrtiću. Također, roditeljima se pruža podrška kroz edukaciju i jačanje njihove osjetljivosti prema potrebama djeteta. Odgajatelji kroz blizinu, osjetljivost i dosljedne odgovore na djetetove signale omogućuju djetetu osjećaj sigurnosti, potičući istraživačko ponašanje i igru, koji su ključni za učenje i socijalni razvoj. Istim tragom to čine i učitelji, a povezani u nastojanjima da djeci pružimo podršku u procesu tranzicije iz predškolskog u školski sustav, tvorimo sigurnosnu mrežu kojom stvaramo okruženje u kojem djecu osnažujemo za nova iskustva. Pažljivim promišljanjem, refleksijom prakse, planiranjem aktivnosti i provođenjem određenih strategija ovaj proces može uvelike djeci olakšati prilagodbu i doprinijeti razvoju socijalnih, emocionalnih i kognitivnih vještina te postavlja temelje za kasniji život djeteta.

Ključne riječi: Emocionalna sigurnost, prijelazno umrežavanje, psihološki razvoj, separacijska anksioznost, sigurna baza.

Razvoj partnerskih odnosa s roditeljima kao temelj dugoročne suradnje kojoj je dijete u središtu
Petra Zubak, Andreja Novak

Cilj rada je prikazati načine na koje se može unaprijediti odnos između odgojitelja i roditelja kroz sustavnu komunikaciju, promišljeno dokumentiranje i stvaranje odnosa temeljenih na povjerenju. Rad se usredotočuje na pitanje kako osigurati da roditelji dobiju jasne, individualizirane i vjerodostojne informacije o djetetovu ponašanju, emocionalnim reakcijama i svakodnevnom funkcioniranju te kako takav pristup utječe na kvalitetu odnosa između obitelji i odgojitelja. Problem koji se obrađuje odnosi se na činjenicu da roditelji često nailaze na općenite informacije o razvoju djece, što može dovesti do nesigurnosti ili nerazumijevanja djetetovih potreba. Kao teorijsko uporište koristi se suvremeni pedagoški pristup koji naglašava važnost međusobnog uvažavanja, otvorene komunikacije i aktivnog uključivanja roditelja, što je u skladu s naglascima na razvoj partnerstva između obitelji i odgojno-obrazovne ustanove (Ljubetić, 2014). U tom se kontekstu posebno ističe važnost zajedničkog stvaranja kurikulumu skupine, u kojem roditelji sudjeluju u planiranju aktivnosti i davanje povratnih informacija. Metodologija rada temelji se na kvalitativnim postupcima, uključujući svakodnevno promatranje djece, dokumentiranje i refleksiju odgojitelja. Posebna pažnja posvećuje se etičkim aspektima, poput zaštite privatnosti, poštivanja obiteljskih vrijednosti i korištenja fotografija i videozapisa uz prethodnu suglasnost. Rezultati ukazuju na to da vizualno dokumentiranje, redoviti razgovori, komunikacijski roditeljski sastanci, druženja i radionice s roditeljima omogućuju dublje razumijevanje djetetovih potreba i povećavaju njihovo povjerenje u rad i stručnost odgojitelja. Uključivanje roditelja u oblikovanje kurikulumu dodatno jača osjećaj pripadnosti i partnerstva.

Ključne riječi: Dokumentiranje, kurikulum skupine, refleksija, otvorena komunikacija, suradničko planiranje

Emocionalna kvaliteta odnosa odgojitelja i djeteta kao prediktor povjerenja roditelja i uspješnosti suradnje u ranom i predškolskom odgoju

Emili Stojimanov

Rad istražuje povezanost emocionalne kvalitete odnosa odgojitelja i djeteta s povjerenjem roditelja i razinom suradnje u predškolskim ustanovama. Polazi se od pretpostavke da emocionalno osjetljiv i stabilan odnos odgojitelj–dijete predstavlja temelj za formiranje pozitivnih roditeljskih percepcija profesionalnosti odgojitelja. Teorijsko polazište uključuje modele privrženosti i koncepte emocionalne kompetentnosti u ranom odgoju.

Istraživanje se provodi kvantitativno putem anketnih upitnika za roditelje i odgojitelje, s ciljem mjerenja roditeljskog povjerenja, opažene kvalitete odnosa s djetetom te razine suradnje. Analiza će se temeljiti na deskriptivnim pokazateljima i korelacijskoj analizi. Etički principi osigurani su dobrovoljnim sudjelovanjem i anonimnošću.

Očekuje se da će rezultati potvrditi da emocionalno podržavajući odnos odgojitelja i djeteta značajno predviđa povjerenje roditelja te potiče otvoreniju i kvalitetniju komunikaciju. Nalazi mogu doprinijeti jačanju teorijskog razumijevanja emocionalne dimenzije profesionalnog djelovanja odgojitelja te unapređenju pedagoške prakse usmjerene na suradnju s roditeljima.

Ključne riječi: odnos odgojitelj–dijete, povjerenje roditelja, emocionalna kompetentnost, partnerstvo s roditeljima, kvaliteta komunikacije

Odnos odgojitelja i djeteta kao temelj otpornosti i dobrobiti: perspektive roditelja i odgojitelja iz predškolske prakse

Irena Bašić

Razvoj psihološke otpornosti i dobrobiti djece u ranoj i predškolskoj dobi neraskidivo je povezan s kvalitetom odnosa koje dijete ostvaruje s odraslima u svom neposrednom okruženju. Odgojiteljev osjetljiv, dosljedan i podržavajući odnos ključan je za emocionalnu sigurnost, samoregulaciju i autonomiju djeteta. Cilj istraživanja bio je ispitati kako odgojitelji i roditelji doživljavaju aktivnosti usmjerene jačanju otpornosti te na koji način one doprinose odnosima u predškolskoj ustanovi. Problem istraživanja usmjeren je na razumijevanje povezanosti pristupa usmjerenog dobrobiti s percepcijama odraslih o dječjem razvoju, emocionalnoj sigurnosti i kvaliteti komunikacije. Teorijski i konceptualni okvir temelji se na konceptu otpornosti (Masten, 2001), dobrobiti djeteta (Ben-Arieh, 2014) te socioemocionalnog razvoja u ekološkom modelu (Bronfenbrenner, 1994). Metodologija uključuje deskriptivno i korelacijsko istraživanje provedeno na uzorku šest odgojiteljica i trideset i osam roditelja djece predškolske dobi, primjenom anketnih upitnika kreiranih za potrebe istraživanja. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno i anonimno, uz poštivanje etičkih načela. Rezultati pokazuju visoku razinu zadovoljstva i roditelja i odgojitelja aktivnostima koje podupiru dječju otpornost i emocionalnu dobrobit. Odgojitelji ističu jačanje dječje autonomije, sigurnosti u odnosu i mogućnosti izražavanja emocija, dok roditelji naglašavaju poboljšanje komunikacije i razumijevanja djetetovih potreba. Utvrđene su značajne povezanosti između uključenosti roditelja i njihove procjene korisnosti aktivnosti. Doprinos istraživanja očituje se u pružanju uvida u to kako odnos odgojitelja i djeteta funkcionira kao zaštitni čimbenik te kako promišljen pedagoški pristup može doprinijeti kulturi mira, emocionalnoj dobrobiti i otpornosti djece u svakodnevnoj praksi vrtića.

Ključne riječi: psihološka otpornost, emocionalna sigurnost, socioemocionalni razvoj, partnerstvo s roditeljima, dobrobit djeteta

Fokus grupe za djecu s teškoćama kao metoda suradnje odgojitelja i stručnih suradnika u Dječjem vrtiću "Trešnjevka"

Valentina Rosković, Cvijeta Brkljačić, Martina Burazer, Nikolina Domić

Kvaliteta međusobne suradnje djelatnika unutar ustanove ključan je preduvjet za cjelokupnu kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Kada su odnosi temeljeni na povjerenju, dijalogu i međusobnom poštovanju mišljenja, tada raste i zadovoljstvo djelatnika, učinkovitost timova, ali i osjećaj sigurnosti i podrške koji djeca svakodnevno doživljavaju. Dobra suradnja posebice je bitna kada je riječ o inkluziji djece s teškoćama u razvoju unutar odgojno-obrazovnih skupina. Jedan od metoda suradnje između stručnih suradnika i odgojitelja su fokus grupe. Fokus grupe se inače koriste u istraživanjima kao metoda koja uključuje grupnu diskusiju o nekoj zadanoj temi. Osnovni je cilj fokus grupe potaknuti dubinsku diskusiju kojom će se istražiti vrijednosti ispitanika prema nekom problemu ili temi, odnosno razumjeti i objasniti značenja, vjerovanja i kulturu koja utječe na osjećaje, stavove i ponašanja individua (Skoko, 2009). Često se fokus grupe koriste kako bi se uvidjela učinkovitost nekog programa (Krueger, 1994). Budući da je u radu s djecom s teškoćama potrebno konstantno evaluirati učinkovitost aktivnosti i programa rada, u tu svrhu su u Dječjem vrtiću Trešnjevka formirane fokus grupe za odgojitelje i stručne suradnike. Cilj fokus grupa je, na mjesečnoj bazi u suradnji stručnog tima i odgojitelja održati sastanke na kojima se zajednički evaluira rad s djecom s teškoćama u razvoju, te odrede kratkoročni ciljevi za Individualizirane odgojno-obrazovne kurikule svakog pojedinog djeteta. Ovim će se radom pružiti uvid u kontinuirano djelovanje fokus grupa unutar Dječjeg vrtića Trešnjevka. Prikazat će se način organiziranja, vođenje rada fokus grupe te evaluacija dosadašnjih postignuća. Vrednovanje postignuća rada fokus grupe, te smjernice za poboljšanje aktivnosti prikupljeni su od polaznika grupe (N=50) putem anonimne ankete. Prije provedbe ispitivanja, svi sudionici su potpisali informirani pristanak. U izlaganju će se prikazati stavovi odgojitelja prema organiziranju ovakvih fokus grupa u suradnji sa stručnim suradnicima u svrhu poboljšanja rada s djecom s teškoćama. Očekuje se da će ovaj prikaz rada potaknuti i druge javne redovne odgojno-obrazovne ustanove da započnu s ovakvim vidom suradnje između stručnih suradnika i odgojitelja /nastavnika radi što bolje inkluzije djece s teškoćama u razvoju.

Ključne riječi: Timski rad, inkluzija, djeca s teškoćama u razvoju

Suradnički odnosi u ranom djetinjstvu – put prema dobrobiti svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa

Daniela Car Mohač

Kvalitetna suradnja obitelji i ustanove ranog odgoja i obrazovanja vrlo je važan preduvjet optimalnog razvoja i odgoja djeteta u vrtiću. Njen glavni cilj je dobrobit djeteta, no dobrobiti kvalitetnih suradničkih odnosa obitelji i ustanove ranog odgoja i obrazovanja su višestruke, kako za djecu, tako i za roditelje, odgajatelje te samu ustanovu ranog odgoja i obrazovanja. Preduvjet uspješne suradnje jest izgradnja povjerenja, otvorena komunikacija i uvažavanje vrijednosti svih dionika koji dijele zajednički cilj – dobrobit djeteta. Upravo takav odnos, temeljen na povjerenju, ravnopravnosti i uvažavanju, aktivnom sudjelovanju i kontinuiranoj i otvorenoj komunikaciji, omogućuje stvaranje poticajnog i sigurnog okruženja za dijete.

U ovom radu naglasak je na pregledu rezultata dosadašnjih istraživanja, u nacionalnom kontekstu, o dobrobiti suradnje između odgajatelja/ustanove ranog odgoja i obrazovanja i obitelji, kao i modalitetima iste. Cilj rada je istražiti dobrobiti suradničkih odnosa obitelji i ustanove ranog odgoja i obrazovanja za sve sudionike tog procesa – djecu, roditelje, odgajatelje te samu ustanovu ranog odgoja, kao i istaknuti njezin značaj te istražiti modalitete suradnje i njihovu zastupljenost u praksi.

Ključne riječi: djeca, obitelj, odgajatelji, suradnja, ustanova ranog odgoja i obrazovanja

Interkulturalnost kao način života u dječjem vrtiću

Sandra Jovišić; Danijela Dujmović Šućur

U suvremenim globalizacijskim okolnostima interkulturalni susreti postaju svakodnevna stvarnost i za djecu i za odgojno-obrazovne djelatnike. Interkulturalizam, kao ideološki i pedagoški okvir, podrazumijeva aktivno, otvoreno i ravnopravno međudjelovanje pripadnika različitih kultura, pri čemu se kulturna raznolikost promatra kao vrijednost i poticaj za zajednički rast. Teorijski okvir polazi od definicija interkulturalnosti i interkulturalizma prema Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje te se temelji na suvremenim pedagoškim shvaćanjima koja naglašavaju razvoj dijaloga, kulturne osjetljivosti i višjezičnih kompetencija (Rajić i Rajić, 2015; Spajić-Vrkaš, 2014).

U ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja interkulturalni odgoj ima posebnu težinu jer je riječ o mjestima prvih institucionalnih susreta djece s društvenom različitosti (Boneta i sur., 2013). Kurikulum ranog odgoja i obrazovanja stoga mora biti koncipiran tako da omogućuje razvoj identiteta djece uz istodobno poštovanje identiteta drugih, kao i stvaranje ozračja u kojem se različitost prepoznaje kao poticaj, a ne prepreka. Uloga odgajatelja pritom se proširuje – on postaje moderator interkulturalnog dijaloga, kreator poticajnih situacija i suradnik u izgradnji inkluzivnog okruženja (Bedecković i Šimić, 2017).

Međunarodne inicijative, posebno eTwinning i Erasmus+ programi, dodatno osnažuju profesionalne kompetencije odgajatelja te pridonose otvaranju vrtića međunarodnoj suradnji, razmjeni iskustava i razvoju interkulturalnog razumijevanja (Kovačević i sur., 2025). Lokalni kontekst sve izrazitije multikulturalnosti potvrđuje potrebu za sustavnim unapređenjem prakse i kurikuluma.

Ovaj rad doprinosi području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja pružajući kratki pregled znanstvenih spoznaja i prikaz mogućnosti implementacije interkulturalnih vrijednosti u svakodnevni vrtićki život. U izlaganju će autorice predstaviti primjere aktivnosti iz vlastitih odgojnih skupina koje pokazuju kako interkulturalnost može postati način življenja u dječjem vrtiću.

Ključne riječi: Erasmus+, eTwinning, različitost, suradnja, vrijednosti

Socijalna integracija djece s osteogenesis imperfectom u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Lucca Lalić

Osteogenesis imperfecta ili bolest staklenih kostiju pogađa oko 1 u 10 000 rođenih. Ovo rijetko stanje podrazumijeva učestalost lomova kostiju što otežava svakodnevno funkcioniranje oboljelih. Iako je lomljivost kostiju primarno fizički ograničavajući aspekt ove bolesti, oboljele osobe često se susreću s izazovima pri uključivanju u različite socijalne kontekste, stoga im je potrebno pružiti dodatnu podršku. Za djecu s osteogenesis imperfectom pohađanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja može biti jedna od prvih prilika za uključivanje u društvenu zajednicu, no sustav treba biti pripremljen da ovu skupinu djece prihvati uz individualizirani pristup i osiguravanje uvjeta za maksimalan napredak. O osteogenesis imperfecti u svijetu dostupna je predominantno medicinska znanstvena literatura, stoga je potrebno dodatno istražiti ovu temu u području obrazovnih znanosti.

S obzirom da djeca s teškoćama u razvoju često nailaze na prepreke pri društvenom uključivanju, ovaj rad osim opisa osteogenesis imperfecte, simptoma i karakteristika oboljele djece obuhvaća i ideje za promicanje njihove socijalne integracije. Prihvaćenost, stvaranje prijateljstava te razumijevanje odgojitelja i ostalih djelatnika ustanove mogu pozitivno korelirati s napretkom djece s ovim oboljenjem.

Ključne riječi: Bolest staklenih kostiju, društveno uključivanje, podrška

Uloga i značaj izgradnje kvalitetnih odnosa između djece i odgajatelja

Klaudija Martić, Nikolina Saili

Promjenom obrazovne paradigme naveliko se mijenja slika o djetetu te suvremena pedagogija gleda na dijete kao na aktivnog istraživača i stvaratelja znanja, kreativno biće s brojnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima. Dijete je i socijalno biće, aktivni član zajednice sa svojim potrebama i pravima te je nužno pristupati mu holistički da bi potaknuli razvoj svih segmenata njegove osobnosti (NKRPOO, 2014). Kontinuiranom izgradnjom odnosa međusobnog povjerenja s djetetom odgajatelj dolazi u priliku da ga sluša, čuje i razumije, što je važan preduvjet kvalitetne pedagoške podrške. U tom kontekstu se onda govori o Reggio pedagogiji, kao o pedagogiji odnosa i slušanja. Malaguzzi (1993) govori o stotinama jezika kojima dijete govori, a na odraslima je da prepoznaju koji je to djetetov kod, koji je modus njegove ekspresije i komunikacije sa samim sobom i svojom okolinom. Dokumentacija se javlja kao najvažnija alatka za bilježenje i dekodiranje dječjih izražaja, njihovog razumijevanja svijeta i teorija koje o tom svijetu postavljaju. U ovom radu pokušat će se kroz primjere iz prakse prikazati kako su odgajatelji slušali i čuli djecu te shodno tome stvarali uvjete koji su im omogućavali da budu kompetentni i autonomni kreatori i sukreatori svog znanja ali i rada i življenja u vrtiću.

Ključne riječi: dokumentacija, kultura, povjerenje, razvoj, uvažavanje

Odgoj za mir uči se kroz iskustvo

Nataša Veldić

Djeca u Montessori pripremljenoj okolini upoznaju i uče socijalne vještine, individualno ili u maloj skupini. Polazište za provedbu aktivnosti su vrijednosti Nacionalnoga kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (osobito identitet, humanizam i tolerancija, znanje i odgovornost prema sebi i drugima).

Važno je razumijevanje mogućnosti i potreba djece koja se u društvenom kontekstu upoznaju s potrebama, osjećajima i interesima drugih. Zbog toga je potrebno već u ranoj dobi započeti s aktivnostima za razvoj socijalnih vještina. Odgoj za mir, prava i odgovornosti ne mogu se učiti didaktički nego samo kroz dječje iskustvo, tj. primjerom. Dijete se samo usavršava u svom individualnom i socijalnom razvoju, između ostalog, na temelju promatranja druge, starije djece u mješovitoj grupi. Njegov razvojni zadatak je da radi na gradnji čovjeka.

Aktivnosti za razvoj socijalnih vještina (npr. igre tišine, vježbe uljudnog ponašanja ili stol mira kao sredstvo za postizanje unutarnjeg mira i nenasilnog rješavanja konflikata) omogućuju djeci da razumiju društvene norme i dana im je mogućnost da ih uvježbavaju. Važno je da svako dijete iskusi kako je biti najmlađe dobi, srednje i najstarije u grupi. Sloboda u Montessori pripremljenoj okolini omogućuje djetetu razvijanje pozitivnih vrijednosti i socijalne odgovornosti (npr. strpljenje, surađivanje) 2 bez natjecanja i dominacije.

Danas već i tinejdžeri ubijaju, teroristički napadi su sve češći te se postavlja pitanje što učiniti već u ranoj i predškolskoj dobi kako bi situacija bila drugačija u budućnosti. Jedno od jednostavnijih rješenja je započeti s aktivnostima kojima se promiče odgoj za mir. Aktivnosti u odgoju za mir dopuštaju djetetu da razumije vlastite osjećaje, da suosjeća s drugima i da ima razumijevanja za različitosti. Nije dovoljno samo govoriti o miru: ključno je stvaranje okruženja koje će pridonijeti razvoju osobnosti koja voli mir i prezentiranje modela u komunikaciji s ljudima, bile to odrasle osobe ili djeca.

Ključne riječi: socijalne vještine, konflikt, uljudnost, interakcija, Montessori

Prostor kao treći odgojitelj u jasličkoj dobi: Pedagoški potencijali okruženja za djecu u jaslicama

Martina Brezovec Jurinec, Sandra Haček

Ovaj rad prikazuje pedagoški koncept prostora kao „trećeg odgojitelja“ u radu s djecom jasličke dobi, s naglaskom na pedagoške potencijale prostorno-materijalnog okruženja u jaslicama. Polazeći od suvremenih teorijskih postavki Malaguzzi, Gandini i Tovey, prostor se promatra kao aktivni sudionik u dječjem učenju i razvoju koji potiče igru, istraživanje, socio-emocionalni razvoj i autonomiju djece. Cilj rada bio je analizirati i unaprijediti prostorno okruženje jasličke skupine kako bi se potaknula dječja samoregulacija, kooperativna igra i aktivno sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima, uz uvažavanje razvojnih potreba djece u dobi od 24 do 36 mjeseci. Istraživanje je provedeno u skupini od 11 djece primjenom kvalitativnih metoda, uključujući sustavno promatranje, dokumentiranje dječjih aktivnosti (fotografije, kratke bilješke, mapiranje kretanja) te analizu interakcija djece s prostornim elementima. Provedeno je promišljeno restrukturiranje prostora uz primjenu načela otvorenih materijala i vidljivosti procesa učenja, a posebna pažnja posvećena je etičkim aspektima rada s djecom. Rezultati pokazuju da je estetski uređen, razvojno primjeren i fleksibilan prostor doveo do povećane koncentracije djece, duljeg trajanja igre, smanjenja konfliktnih situacija te učestalijeg samostalnog započinjanja aktivnosti. Djeca su pokazivala veću upornost u istraživanju, bogatiju suradničku igru i povećanu uporabu jezika, osobito u imenovanju materijala, radnji i zahtjeva. Prostor koji uključuje prirodne materijale i otvorene resurse poticao je maštu i divergentno mišljenje, što je u skladu s teorijskim postavkama o estetskoj i simboličkoj ulozi prostora. Zaključno, rezultati potvrđuju da promišljeno oblikovan prostor, usklađen s razvojnim potrebama djece jasličke dobi, predstavlja snažan pedagoški alat koji značajno doprinosi socio-emocionalnom, kognitivnom i motoričkom razvoju djece te naglašava važnost kontinuiranog promišljanja i prilagodbe okruženja u kvalitetnom jasličkom odgojno-obrazovnom radu. Zetak prikazuje pedagoški koncept prostora kao „trećeg odgojitelja“ u radu s djecom jasličke dobi. Temelji se na suvremenim teorijskim postavkama koje naglašavaju okruženje kao aktivnog sudionika u učenju i razvoju (Malaguzzi, 1993; Gandini, 2011; Tovey, 2017). Polazište rada je istražiti kako promišljeno organizirani prostori potiču spontanu igru, istraživanje, socio-emocionalni razvoj i ranu autonomiju djece.

Ključne riječi: samoregulacija, spontana igra, divergentno mišljenje, rana autonomija, prirodni materijali.

Odnos obitelji i vrtića: putovi suradnje i zajedničkog učenja

Ana Cvjetičanin, Tamara Koilić

Suradnja s roditeljima i lokalnom zajednicom predstavlja jedno od prioritetnih područja Dječjeg vrtića Čarobna šuma, u skladu s Godišnjim planom i programom ustanove. Cilj ovog rada je prikazati i analizirati kako pristupi partnerstvu, komunikaciji i uključivanju roditelja doprinose kulturi mira i stvaranju emocionalno sigurnog okruženja za djecu. Problem na koji se rad usmjerava odnosi se na izazove u usklađivanju očekivanja roditelja i odgojitelja, različitosti u komunikacijskim stilovima te potrebu uključivanja obitelji i zajednice kao ravnopravnih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Teorijski okvir temelji se na ekološkom modelu razvoja (Bronfenbrenner) i konceptu participativnog roditeljstva, prema kojem su odnosi u mikrosustavu (vrtić–obitelj) ključni za dobrobit djeteta. Prethodna istraživanja u Hrvatskoj potvrđuju da roditelji visoko vrednuju partnerstvo s odgojiteljima, ali ističu potrebu za jasnijom komunikacijom i većim uključivanjem u procese planiranja (Vlah i Bošnjak, 2018). Istovremeno, studije pokazuju da odgojitelji i roditelji nerijetko različito razumiju pojmove „suradnja“ i „partnerstvo“, što može otežati zajedničko djelovanje (Tot, 2020). Istraživanja također naglašavaju važnost kombiniranja tradicionalnih i suvremenih kanala komunikacije kako bi se zadovoljile potrebe različitih skupina roditelja (Čudina-Obradović i sur., 2019). Praksa DV Čarobna šuma uključuje redovite individualne razgovore, grupne sastanke, zajedničke radionice, participaciju roditelja u planiranju aktivnosti te suradnju s lokalnim udrugama i ustanovama. Usporedba s literaturom pokazuje da ovi pristupi odgovaraju preporučenim modelima kvalitetnog partnerstva: transparentnoj komunikaciji, uvažavanju roditeljskih kompetencija i uključivanju obitelji u život ustanove. Takva praksa doprinosi jačanju povjerenja, osjećaja pripadnosti i zajedničke odgovornosti, što čini temelj odgoja za mir. Doprinos rada očituje se u prikazu primjenjivih i održivih pristupa koji mogu poslužiti kao model drugim ustanovama u razvoju partnerskih odnosa s roditeljima.

Ključne riječi: partnerstvo, komunikacija, roditeljska participacija, kultura mira, lokalna zajednica

Kokreacija djece, odgojitelja i kineziologa u oblikovanju poticajnog aktivnog okoliša u vrtiću (KREAKTIVKO)

Sanja Šalaj, Maroje Sorić, Jovanka Kuprešanin, Karmen Rodić, Maja Lagator, Jelena Gerjević, Filip Sinković, Monika Arači, Antonija Kirin, Lucija Mišak, Kateryna Tolstushko

Projekt KREAKTIVKO usmjeren je na unapređenje kvalitete vrtićkog okruženja oblikovanjem prostora za kretanje kroz suradnju djece, odgojitelja i kineziologa. Polazišni problem temelji se nedovoljnoj tjelesnoj aktivnosti djece u vrtićima, pri čemu djeca i do 84 % vremena provode u sjedilačkim aktivnostima, a djevojčice su u prosjeku manje aktivne od dječaka [1]. Istovremeno, poticajno strukturirani prostori i raznovrsni rekviziti dokazano povećavaju količinu i kvalitetu dječjeg kretanja [2]. Cilj projekta bio je ispitati kako djeca doživljavaju postojeće okruženje za kretanje, koje promjene predlažu te na koji način kokreacija može doprinijeti funkcionalnijem i motivirajućem prostornom rješenju. Teorijski okvir temelji se na konceptu temeljnih motoričkih vještina te pristupu participativnog dizajna u kojem se djeca prepoznaju kao aktivni sudionici s vrijednim iskustvima i idejama [3]. Projekt je proveden u dvije odgojne skupine javnog vrtića i obuhvatio je 46 djece i njihove odgojitelje. Aktivnosti su organizirane kroz četiri faze kokreacije koje su uključivale razgovor, grupnu raspravu, obilazak prostora, aktivnu igru i demonstracije pokreta, crtanje te izradu postera. Odgojitelji su bilježili dječje izjave, ideje i komentare te analizirali crteže i postere. Analizom izjava utvrđeno je da djeca rado borave na dvorištu, koriste postojeće objekte te predlažu dopune prostora: kućicu na drvetu, ljuljačke, novu penjalicu, još jedan vrtuljak, više tobogana (posebno visokih), nogometni teren, lopte te dodatno „posuđe“ za igru. Ovi prijedlozi ukazuju na dječju potrebu za penjanjem, brzim kretanjem, suradničkom, simboličkom, te rizičnom igrom. Zaključno, projekt pokazuje da kokreacija s djecom i interdisciplinarna suradnja stručnjaka mogu rezultirati primjenjivim rješenjima koja povećavaju motivaciju za kretanje i pridonose kvaliteti vrtićkog prostora. Projekt nudi model koji se može koristiti u drugim ustanovama ranog i predškolskog odgoja.

Ključne riječi: participacija, tjelesna aktivnost, motoričke vještine, vanjski prostor, dvorana

Glasovi iznutra: percepcije statusa odgajateljske profesije iz perspektive odgajatelja i roditelja

Renata Čepić, Anja Basara

Globalni izazovi u obrazovanju sve više ističu problem zadržavanja odgojno-obrazovnih djelatnika u profesiji. Profesionalni identitet, društveni status i percipirani ugled tih djelatnika prepoznaju se kao ključni čimbenici koji utječu na profesionalnu predanost, radnu motivaciju i ostanak u struci (Čepić i Kalin, 2017; Chan, 2018; Chong i Lu, 2019; Flores, 2024 i dr.). Identitet se oblikuje kroz dinamičan međuodnos osobnog iskustva, profesionalnih odnosa i društvene valorizacije, pri čemu su refleksija i kvalitetni međuljudski odnosi njegov sastavni dio. Cilj ovoga rada bio je istražiti kako odgajatelji i roditelji percipiraju status odgajateljske profesije te identificirati ključne čimbenike koji oblikuju njihovu percepciju o toj profesiji u društvenom i profesionalnom kontekstu. Teorijski okvir rada povezuje profesionalni identitet, društvenu percepciju, radne uvjete i mehanizme zadržavanja u profesiji. U istraživanju je sudjelovalo ukupno N = 125 sudionika (N = 59 odgajatelja i N = 66 roditelja) iz jednog dječjeg vrtića u Primorsko-goranskoj županiji. Primijenjena je Skala ugleda (Šteh, Kalin i Čepić, 2017), a ovaj rad donosi kvalitativni uvid u odgovore sudionika na jedno otvoreno pitanje, usmjereno na njihovo viđenje statusa odgajatelja. Analiza je provedena metodom tematskog kodiranja s ciljem identifikacije obrazaca u odgovorima. Nalazi ukazuju na prevladavajuće negativne predodžbe o profesiji, koje uključuju reduktivno poistovjećivanje odgojno-obrazovnog rada s čuvanjem djece, upotrebu neprofesionalne terminologije (npr. „teta“) te izraženu percepciju nezadovoljavajućeg materijalnog statusa i nedostatka društvenog priznanja. Obje skupine status odgajatelja percipiraju kao nedovoljno prepoznat, a u odgovorima se učestalo pojavljuje potreba za većim društvenim priznanjem, jačanjem profesionalnog identiteta i promjenom javne slike o ovoj profesiji. Rezultati upućuju na potrebu za sustavnim politikama koje će jačati profesionalni identitet, poboljšati radne uvjete i promicati realnu sliku profesije. Zaključci se nadovezuju na projekt TEACH-MC (2025.–2029.), usmjeren na istraživanje čimbenika privlačnosti i zadržavanja odgajatelja i učitelja u profesiji, od kojega se očekuje doprinos jačanju njihova ugleda među mladima i u društvu općenito.

Ključne riječi: rani i predškolski odgoj i obrazovanje, status, profesionalni identitet, profesionalni razvoj, TEACH-MC.

Glazba kao alat za mir, regulaciju i odnose u vrtiću

Biljana Stanković, Martina Kazić, Maja Domović

Odgoj za mir u ranom i predškolskom razdoblju usmjeren je na stvaranje okruženja u kojem djeca kroz svakodnevne situacije razvijaju emocionalnu regulaciju, empatiju, suradnju i nenasilne oblike komunikacije. U DV Bajka proveli smo razvojno-istraživački projekt usmjeren na ispitivanje kako integracija glazbe u rutine, glazbeno vođene prijelaze i grupne aktivnosti može pridonijeti mirnijim odnosima i kvalitetnijoj dinamici skupine.

Projekt je proveden u tri odgojne skupine djece u dobi od 4 do 7 godina, uz tri kontrolne skupine koje nisu koristile glazbene pristupe. Projekt se sastojao od triju ključnih elemenata: (1) glazbeno vođenih prijelaza i rutina koji potiču osjećaj sigurnosti, predvidljivosti i regulacije, (2) rituala mira poput pjesama dobrodošlice, glazbenih pozdrava i krugova slušanja te (3) glazbenih interakcija usmjerenih na suradnju, regulaciju i nenasilnu komunikaciju, uključujući ritmičko izmjenjivanje, imitacijske igre i zajedničko muziciranje. Posebna je pozornost posvećena ulozi odgojitelja koji su kroz osjetljivo vođenje i refleksiju stvarali stabilan, podržavajući ritam skupine.

Sustavno opažanje tijekom projekta pokazalo je jasnu razliku između skupina. U skupinama koje su koristile glazbene pristupe konfliktne situacije primjetno su se prorijedile, a djeca su se brže smirivala nakon izazovnih situacija. Razvio se mirniji, usklađeniji ritam dana, uz više spontanijih suradničkih inicijativa i pozitivnih interakcija među djecom. U kontrolnim skupinama takva promjena nije uočena.

Dobiveni rezultati upućuju na to da glazba, kada je promišljeno integrirana u mikrostrukture svakodnevice, postaje snažan pedagoški alat odgoja za mir. Ona podržava emocionalnu regulaciju, potiče suradničke odnose i pridonosi stvaranju atmosfere međusobnog uvažavanja. Glazba se pokazala kao pristup koji je održiv, djeci prirodan i primjenjiv u različitim vrtićkim kontekstima, s potencijalom za daljnji razvoj i širu implementaciju u praksi ranog i predškolskog odgoja.

Ključne riječi: Glazba u svakodnevici, emocionalna regulacija, nenasilna komunikacija, kvaliteta odnosa

Razvoj emocionalne pismenosti u predškolskoj dobi: primjer dobre prakse

Alen Ptičar

Projekt Emocije proveden je u skupini djece u dobi od 5 do 7 godina s ciljem jačanja emocionalne pismenosti i razvoja socio-emocionalnih kompetencija. Polazište rada bila je analiza dječjih predodžbi o emocijama, pri čemu je uočeno da djeca često doživljavaju neugodne emocije kao nepoželjne te ih nastoje potiskivati ili izbjegavati njihovo izražavanje. Ovakva uvjerenja predstavljaju rizik za razvoj emocionalne sigurnosti i samoregulacije, što je prepoznato kao ključni problem prakse.

Teorijsko i konceptualno uporište projekta temelji se na suvremenim pristupima emocionalnoj pismenosti, socio-emocionalnom učenju i iskustvenom učenju, uz naglasak na ulogu odnosa odraslog i djeteta u razvoju emocionalne kompetencije. U skladu s navedenim oblikovano je poticajno prostorno-materijalno okruženje kroz uspostavu Centra emocija, koji je djeci omogućio sigurno imenovanje, izražavanje i prihvaćanje različitih emocionalnih stanja.

U drugoj fazi projekta proveden je strukturirani program aktivnosti usmjerenih na razvoj samoregulacije, koji je uključivao dinamičke vježbe, tehnike disanja i vođene relaksacije. Aktivnosti su bile usmjerene na povezivanje tjelesnih iskustava s emocionalnim stanjima, čime se poticala svjesnost i emocionalna kontrola. Dodatno je primijenjena CACAO metoda koja integrira pokret, zvuk i umjetnički izraz te potiče empatiju i suradnju unutar skupine. Digitalni alati korišteni su u manjoj mjeri, isključivo kao podrška u oblikovanju motivacijskih materijala.

Rezultati projekta ukazuju na napredak u dječjoj sposobnosti prepoznavanja, imenovanja i regulacije emocija, veću otvorenost u komunikaciji te jačanje pozitivne slike o sebi. Projekt Emocije potvrđuje važnost cjelovitog i promišljenog pristupa emocionalnom razvoju djece te daje doprinos razvoju odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: emocije, primjer prakse, projekt

Potrebe odgajatelja u zajedničkom radu u odgojno-obrazovnim skupinama

Lucija Jedrejčić, Danijela Blanuša Trošelj

Odgojno-obrazovne skupine u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj osmišljene su na način da su za njih uglavnom odgovorna dva odgajatelja. Takav način rada iziskuje visoku razinu razumijevanja, komunikacijskih vještina i dijeljenja zajedničke vizije odgoja i obrazovanja, što se teže postiže ako potrebe koje odgajatelji imaju u takvoj strukturi rada, nisu zadovoljene. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati potrebe odgajatelja u odgajateljskom paru. U istraživanju je korišten polustrukturirani intervju proveden s devet odgajateljica različitog obrazovanja i u različitim fazama profesionalnog razvoja. Provedenim intervjuima nastojalo se dobiti odgovore na istraživačka pitanja – koje su potrebe odgajatelja u zajedničkom radu i koji su izazovi u zadovoljenju tih potreba. Intervjui su transkribirani i obrađeni tematskom analizom putem koje su dobivena dva područja: prvo se odnosi na organizaciju i uvjete rada, dok se drugo područje odnosi na princip odabira odgajateljskog para i participaciju samih odgajatelja u tom procesu. Dobiveni podaci ukazuju na problem nepoštivanja Državnog pedagoškog standarda odgoja i naobrazbe te potrebe odgajatelja da participiraju u donošenju odluka koje se odnose na njihov svakodnevni rad i smjer profesionalnog razvoja. Dobiveni rezultati mogu poslužiti za kreiranje smjernica čijim bi se uvažavanjem iznesene potrebe mogle podržati.

Ključne riječi: Odgajateljski par, profesionalni rad, suradnja, timski rad

Uloga odgojitelja u očuvanju emocionalne sigurnosti djece tijekom kriznih i nepredvidivih situacija – prikaz prakse u DV Vladimira Nazora

Renata Klaić, Ian Tomljenović

Rad prikazuje ulogu odgojitelja u očuvanju emocionalne sigurnosti djece rane i predškolske dobi u kriznim i nepredvidivim situacijama, na primjeru pedagoške prakse mješovite odgojne skupine u Dječjem vrtiću Vladimira Nazora. Cilj rada jest prikazati koje su pedagoške strategije i odgojni postupci doprinijeli očuvanju emocionalne stabilnosti, osjećaja sigurnosti i pripadnosti djece u uvjetima čestih promjena i kriznog događaja. Problem rada odnosi se na osiguravanje kontinuiteta odgojno-obrazovnog procesa i emocionalne dobrobiti djece u okolnostima višestrukih selidbi, rada u neadekvatnim prostornim uvjetima te iznenadnog traumatskog događaja – požara u prostoru skupine, kojim je izgubljena cjelokupna pedagoška dokumentacija i dječji radovi. Navedene okolnosti značajno su narušile predvidivost svakodnevice i osjećaj sigurnosti djece te povećale emocionalno opterećenje odgojitelja. Teorijski i konceptualni okvir rada utemeljen je na teoriji privrženosti (Bowlby, 1988), konceptima emocionalne sigurnosti i otpornosti djece (Rutter, 2012), kao i suvremenim hrvatskim pedagoškim i psihološkim istraživanjima koja naglašavaju važnost kvalitete odnosa, rutine i osjetljivog odgovora odraslih u stresnim okolnostima (Miljak, 2009; Tatalović Vorkapić, 2020; Miljević-Riđički, Plantak i Bouillet, 2017). Rad se temelji na kvalitativnoj, deskriptivnoj analizi pedagoške prakse i refleksiji odgojitelja. Analizirani su postupci koji su uključivali dosljedno održavanje rutina i rituala, emocionalnu dostupnost odgojitelja, poticanje osjećaja zajedništva te kvalitetna suradnju s roditeljima. Zaključci ukazuju da su stabilni odnosi, predvidivost i pedagoški optimizam ključni čimbenici očuvanja emocionalne sigurnosti djece te da u kriznim okolnostima upravo kvaliteta odnosa predstavlja temelj odgoja za mir i otpornost.

Ključne riječi: emocionalna sigurnost, kvaliteta odnosa, otpornost djece, krizne i nepredvidive situacije, pedagoška praksa, suradnja s roditeljima

Kultura samovrednovanja u vrtićima: organizacijska, grupna i individualna perspektiva

Maja Drvodelić

Samovrednovanje predstavlja jedan od ključnih mehanizama osiguravanja i unapređenja kvalitete odgojno-obrazovne prakse u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Samovrednovanje na razini vrtića je proces u kojem svi zaposlenici zajedno reflektiraju cjelokupnu odgojno-obrazovnu praksu i sami identificiraju područja u kojima je potrebno poduzeti određene korake kako bi se unaprijedila odgojno-obrazovna praksa (UNESCO, 2013). Na razini profesionalnih zajednica, grupna refleksija definira se kao proces u kojem odgojitelji zajednički analiziraju vlastitu praksu te kroz suradnički dijalog produbljuju razmišljanje o svojim odgojno-obrazovnim postupcima, uvode poboljšanja u rad s djecom te pružaju jedni drugima profesionalnu podršku (REC Project Consortium, 2023). Samovrednovanje na individualnoj razini, odnosno samorefleksija je proces u kojem odgojitelji promišljaju o vlastitim profesionalnim iskustvima, interpretiraju ih te razmatraju faktore koji utječu na njihovu praksu (CECE, 2018). Polazeći od navedenih teorijskih postavki, cilj rada je utvrditi provodi li se i u kojoj mjeri samovrednovanje u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj na razini institucije, na razini profesionalnih zajednica te na individualnoj razini odgojitelja. Istraživački problem usmjeren je na ispitivanje razvijenosti kulture samovrednovanja, spremnosti za sudjelovanje odgojitelja u procesima samovrednovanja te na identificiranje elemenata koje odgojitelji percipiraju kao najvažnije i najčešće korištene u praksi. Istraživanje je provedeno među odgojiteljima zaposlenima u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj, primjenom online anketnog upitnika. Upitnik se sastojao od tri tematska poglavlja koja su obuhvaćala samovrednovanje na institucionalnoj, grupnoj i individualnoj razini. Korištena su pitanja zatvorenog i otvorenog tipa, a obrada podataka temeljila se na mješovitom metodološkom pristupu, koji uključuje kombinaciju kvantitativne i kvalitativne analize (Creswell i Plano Clark, 2018). Istraživanje je provedeno uz poštivanje etičkih načela dobrovoljnosti, anonimnosti i povjerljivosti sudionika. Rezultati upućuju na različitu razinu razvijenosti procesa samovrednovanja u hrvatskim vrtićima, pri čemu je institucionalno samovrednovanje više formalizirano od grupnih i individualnih oblika refleksije. Utvrđeno je da profesionalne zajednice učenja koje provode grupnu refleksiju nisu sustavno razvijene u svim ustanovama, dok se samorefleksija češće temelji na osobnoj inicijativi odgojitelja. Znanstveni doprinos rada ogleda se u cjelovitom sagledavanju kulture samovrednovanja na trima razinama, dok se praktični doprinos odnosi na smjernice za jačanje refleksivne prakse i profesionalnog razvoja u ranom i predškolskom odgoju.

Ključne riječi: kultura samovrednovanja, profesionalne zajednice učenja, refleksija odgojitelja, samovrednovanje ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Suvremeni oblici suradnje s roditeljima kao temelj kulture mira u dječjem vrtiću

Emili Šegon, Sandra Kadum, Jurka Lepičnik Vodopivec

Rad je usmjeren na ispitivanje stavova roditelja i odgajatelja o važnosti kvalitetne suradnje između vrtića i obitelji te njihove spremnosti za uključivanje u različite oblike te suradnje u kontekstu dječjih vrtića Istarske županije. Polazi se od pretpostavke da partnerstvo vrtića i obitelji predstavlja jedan od ključnih čimbenika djetetove dobrobiti i kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, dok se suradnja u praksi često ograničava na formalnu i jednosmjernu razmjenu informacija. Cilj istraživanja jest ispitati kako roditelji i odgojitelji u Istarskoj županiji vrednuju važnost kvalitetne suradnje, koje oblike suradnje percipiraju kao najkorisnije te u kojoj se mjeri žele uključivati u tradicionalne i suvremene modalitete partnerstva, poput individualnih i grupnih sastanaka, radionica, projektnih aktivnosti i digitalne komunikacije. Teorijski okvir rada utemeljen je na konceptu partnerstva obitelji i odgojno-obrazovne ustanove, uz uvažavanje suvremenih kurikularnih polazišta ranog i predškolskog odgoja. Istraživanje se provodi kvantitativnom anketnom metodom na prigodnom uzorku roditelja i odgojitelja dječjih vrtića u Istarskoj županiji, uz primjenu deskriptivne i komparativne analize podataka. Poštovani su etički principi dobrovoljnog sudjelovanja, informiranog pristanka i povjerljivosti podataka. Rezultati ukazuju na visoko vrednovanje suradnje, ali i na razlike u preferiranim oblicima uključivanja te na postojanje prepreka poput nedostatka vremena, informiranosti i organizacijskih uvjeta. Dobiveni nalazi mogu poslužiti kao temelj za oblikovanje preporuka usmjerenih razvoju suvremenih, participativnih modela suradnje vrtića i obitelji.

Ključne riječi: Partnerski odgojno-obrazovni odnosi, participativno roditeljstvo, odgoj za demokratsko građanstvo

Izlaganje projekta: 'Veselo skoči prema komunikacijskoj ploči da te govor ne koči'

Eva Maltar, Eleonora Glavina

Dječji vrtić Cipelica u 7 objekata pohađa 560 djece. Vrtić pohađaju i djeca s komunikacijskim i/ili jezično – govornim teškoćama, a usto je važno napomenuti da petini djece u vrtiću hrvatski jezik nije materinski jezik. Vizija i misija vrtića ističe poštovanje različitosti, individualni pristup i stvaranje uvjeta za kvalitetnu integraciju svakog djeteta. S ciljem omogućavanja uvjeta za integraciju navedene djece, u vrtiću je tijekom pedagoške godine 2024./2025. proveden projekt 'Veselo skoči prema komunikacijskoj ploči da te govor ne koči!' koji je financirao Koordinacijski odbor programa Grad Čakovec – prijatelj djece.

Komunikacijske ploče oblik su augmentativne i alternativne komunikacije koji se sastoji od niza simbola pomoću kojih dijete komunicira sa svojom okolinom prateći i pokazujući na prikazane simbole. Komunikacijske ploče omogućavaju razmjenu informacija, bolju suradnju i lakšu samoregulaciju svoj djeci. Tijekom provođenja projekta komunikacijske ploče postavljene su u 6 objekata DV Cipelica na vanjskim prostorima dvorišta te u jednom objektu u svakoj sobi dnevnog boravka djece. Time je povećana inkluzivnost svih objekata DV Cipelice na način da je osigurano aktivno sudjelovanje djece u svakodnevnom aktivnostima u skupinama i tijekom boravka na dvorištu. Također, uvođenje komunikacijskih ploča senzibilizira djecu i djelatnike vrtića za važnost potpomognute komunikacije i dobrobiti koje njena primjena donosi.

Tijekom izlaganja biti će prezentiran hodogram uvođenja komunikacijskih ploča u svakodnevni rad odgojitelja u DV Cipelica, način njihovog korištenja i cjelokupni tijek samog projekta.

Ključne riječi: augmentativna i alternativna komunikacija (AAK), komunikacijska ploča, inkluzija

Utjecaj organizacijske kulture na imidž predškolske ustanove

Martina Hrupec

U suvremenom sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja imidž ustanove predstavlja važan čimbenik njezine uspješnosti i prepoznatljivosti u zajednici. Problem ovog rada proizlazi iz nedostatka empirijskih istraživanja koja sustavno ispituju povezanost organizacijske kulture i imidža predškolskih ustanova, iako teorijska polazišta upućuju na njihovu snažnu međuovisnost. Cilj istraživanja jest ispitati utjecaj organizacijske kulture na imidž predškolskih ustanova, s posebnim naglaskom na kulturu organiziranu prema zadatku. Specifični ciljevi uključuju analizu obilježja organizacijske kulture, utvrđivanje ključnih sastavnica imidža te ispitivanje povezanosti kulture usmjerene na zadatke s timskim radom, inovativnošću i motivacijom zaposlenika.

Teorijski okvir polazi od shvaćanja organizacijske kulture kao sustava vrijednosti, normi i obrazaca ponašanja koji usmjeravaju djelovanje zaposlenika i oblikuju profesionalnu klimu ustanove. Imidž se definira kao ukupna percepcija ustanove u očima dionika, pri čemu se naglašava uloga kvalitete usluga, komunikacije i međuljudskih odnosa. Kultura organizirana prema zadatku ističe se kao poticajan model jer promiče suradnju, fleksibilnost i usmjerenost na zajedničke ciljeve. Metodološki, istraživanje je provedeno kombinacijom analize literature i kvantitativnog empirijskog istraživanja. Podatci su prikupljeni anketnim upitnikom na uzorku od 184 zaposlenika predškolskih ustanova u razdoblju od ožujka do travnja 2024. godine, a analizirani su pomoću programa IBM SPSS Statistics. Ograničenja istraživanja odnose se na veličinu i strukturu uzorka, subjektivnost samoprocjene ispitanika te nemogućnost praćenja dugoročnih promjena. Unatoč tome, rad potvrđuje važnost organizacijske kulture kao strateškog čimbenika u izgradnji pozitivnog imidža predškolskih ustanova.

Ključne riječi: Kultura organizacije, reputacija, rani i predškolski odgoj

Profesionalni identitet i razvoj u sportu: odnos prema sebi, kolegama i struci u kontekstu zaštite djece

Ana Žnidarec Čučković

Ovaj rad istražuje razvoj profesionalnog identiteta stručnjaka u sportskom okruženju, s posebnim fokusom na njihovu ulogu u zaštiti djece. Središnja istraživačka pitanja usmjerena su na razumijevanje kako sportski djelatnici oblikuju svoj profesionalni identitet kroz odnose sa samim sobom, kolegama i strukom, te kako taj identitet utječe na implementaciju zaštitnih mehanizama. Unatoč rastućoj svijesti o važnosti zaštite djece u sportu, nedostaje sustavno razumijevanje kako profesionalni identitet trenera i povjerenika oblikuje njihovu praksu. Ova praznina u znanju otežava razvoj učinkovitih edukacijskih programa i standarda zaštite. Istraživanje se temelji na teoriji profesionalne identifikacije (Schein, 1978) i socio-konstruktivističkom pristupu profesionalnog razvoja, integrirajući principe zaštite dječjih prava (UNCRC, 1989) u sportski kontekst. Primijenjen je mješoviti metodološki pristup uključujući: (1) kvalitativne polustrukturirane intervjue s 24 stručnjaka (treneri, povjerenici, koordinatori), (2) participativno promatranje tijekom pilot-obuka, i (3) kvantitativnu analizu upitnika o profesionalnim kompetencijama (N=156). Istraživanje je dobilo odobrenje institucijskog etičkog povjerenstva. Svi sudionici su dali informirani pristanak, osigurana je anonimnost podataka, a podaci su kodirani i pohranjeni prema GDPR smjernicama. Rezultati pokazuju da jaki profesionalni identitet pozitivno korelira s proaktivnim pristupom zaštiti djece ($r=0.68$, $p<0.001$). Identificirana su tri ključna stupnja razvoja: (1) tehnički fokus, (2) reflektivna praksa, i (3) transformativno vodstvo. Stručnjaci u trećoj fazi pokazuju značajno veću spremnost za intervenciju u rizičnim situacijama. Rad pruža novi konceptualni model profesionalnog identiteta u zaštiti djece u sportu, povezujući individualni razvoj s organizacijskom kulturom sigurnosti. Praktični doprinos oglada se u razvojnim smjernicama za transnacionalne edukacijske programe u okviru Erasmus+ projekata.

Ključne riječi: edukacija trenera, safeguarding, profesionalne kompetencije, reflektivna praksa, organizacijska kultura

Put oko svijeta

Marijana Andreć

Projekt Put oko svijeta proveden je u skupini Točkice s ciljem upoznavanja djece s multikulturalnošću i posebnostima različitih naroda i država. Kroz igru, istraživanje i aktivnosti djeca su istraživala običaje, jezike, zastave, glazbu i značajne znamenitosti svijeta.

Posebna pažnja posvećena je razvoju interkulturalne osjetljivosti te poticanju razumijevanja i poštovanja prema različitostima. U sklopu projekta, djeca su upoznala kulturu, povijest i prirodne ljepote Hrvatske, što je pridonijelo jačanju osjećaja pripadnosti vlastitoj zajednici.

Aktivnosti su bile usklađene s razvojnim interesima i potrebama djece, čime se poticala njihova znatiželja, suradnja i kritičko razmišljanje.

Ovaj projekt primjer je kako se kroz igru i istraživačke aktivnosti u predškolskom okruženju mogu razvijati ključne kompetencije i vrijednosti koje djecu pripremaju za život u globalnom društvu.

Ključne riječi: globalno društvo, interkulturalna osjetljivost, multikulturalnost, različitost

Partnerstvo s roditeljima kao temelj kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Ivana Džoja

Dobrobiti takve suradnje višestruke su – pozitivno djeluju na dijete, roditelje i odgojitelje. Partnerski odnos omogućuje bolje razumijevanje potreba djeteta, usklađivanje odgojnih postupaka te izgradnju sigurnog i poticajnog okruženja u kojem dijete napreduje na emocionalnom, socijalnom i spoznajnom području. Cilj rada je istražiti mogućnosti unapređenja suradnje s roditeljima i pokazati na koji se način partnerski odnos može sustavno razvijati i održavati. Primjer dobre prakse predstavlja projekt „Roditelj kao treći odgojitelj“, proveden u Dječjem vrtiću „Vrtuljak“ u Zaprešiću. U projektu su roditelji aktivno sudjelovali s odgojiteljima u osmišljavanju poticaja i aktivnosti koje su potom primjenjivane u skupinama. Time su se roditelji bolje upoznali s radom odgojne skupine, dnevnim rutinama i ulogom odgojitelja u životu djece. Uz to, provedeni anketni upitnici pružili su uvid u roditeljska očekivanja, percepciju odgojitelja i razmišljanja o kvaliteti ustanove. Rezultati projekta pokazali su da partnerstvo pridonosi većem međusobnom povjerenju, boljoj komunikaciji, jačanju kompetencija odgojitelja i roditelja te stvaranju pozitivnije atmosfere u odgojnim skupinama. Roditelji su se osjećali uključeni i informirani, a odgojitelji su dobili jasniji uvid u potrebe obitelji i djeteta. Suradnja temeljena na partnerstvu pokazuje se kao jedan od ključnih čimbenika uspješnog i kvalitetnog RPOO-a te kao vrijedno polazište za razvoj održivih modela povezivanja vrtića i obitelji.

Ključne riječi: Suradnja, odgojitelji, obiteljsko okruženje, dobrobit djeteta, participacija roditelja

Samoprocjena kompetencija odgajatelja za rad s djecom migrantskog porijekla u sustavu RPOO

Ivana Visković, Toni Maglica

Globalne migracije uzrokovane ratnim sukobima, obiteljskim, ekonomskim i/ili političkim razlozima sve češće zahvaćaju i djecu. Nacionalni akcijski plan RH za provedbu Preporuke Vijeća EU o uspostavi Europskog jamstva za djecu (2023) omogućava uključivanje djece migrantskog porijekla u sve razine odgojno-obrazovnog sustava. U praksi, većina odgojno-obrazovnog osoblja nema dostatne profesionalne kompetencije za rad s djecom migrantskog porijekla (Pravobraniteljica za djecu, 2024). Ovaj rad analizira samoprocjenu odgajatelja za rad s djecom migrantskog porijekla u sustavu RPOO. Cilj je, temeljem triangulacije nalaza istraživanja i relevantnih znanstvenih izvora, utvrditi potrebne profesionalne kompetencije praktičara za rad s djecom migrantskog porijekla. Kao teorijski okvir prihvaća se Banksov modelu interkulturalizma (2014) i preporuke OECD-a (Siarova i van der Graaf, 2022). Kao područja mogućih promjena prepoznati su: kultura odgojno-obrazovne ustanove; redefiniranje odgojno-obrazovnog procesa; edukacija edukatora; pristupi javne obrazovne politike i osobne paradigme edukatora (u cilju smanjenja predrasuda i diskriminacijskih praksi, prihvaćanje interkulturalizma kao odgojne vrijednosti). Opravdano je zaključiti da je nužno razvijati profesionalne kompetencije odgajatelja za provedbu inkluzivne odgojno-obrazovne prakse usmjerene na zajedničke vrijednosti kao jednakopravno sudjelovanje svih, bez adresiranja poteškoća i kurikularnih aktivnosti samo na djecu migrantskog porijekla.

Ključne riječi: interkulturalizam, pedagoška potpora djeci migrantskog porijekla, profesionalni razvoj, procesni odnosi

Redefiniranje roditeljskih uloga - pedagoške implikacije promijenjenih stilova roditeljstva

Antonija Vukašinić, Tihana Kokanović

U današnjem svijetu, pod utjecajem globalizacije i brojnih društvenih promjena, pojam roditeljskih uloga postavlja se kao zahtjevan proces koji obuhvaća dodatni roditeljski angažman u razvoju kompetencija koje se odnose na odgoj i obrazovanje djeteta. Uspostavljanje ravnoteže između užurbanog poslovnog života roditelja i institucionalnog odgoja i obrazovanja može imati ulogu u stilovima roditeljstva koji su podložni promjenama upravo zbog nedostatka vremena posvećivanja obitelji, fizičkoj odsutnosti ili emocionalnim stanjem roditelja uzrokovanih navedenim čimbenicima. Upravo iz navedenih razloga, roditeljske se uloge vrlo brzo mijenjaju prilagođavajući se svim promjenama koje se događaju u društvu i uvelike se odražavaju na obiteljsko funkcioniranje. Roditeljstvo je izloženo sve većim zahtjevima društva pri čemu se naglasak stavlja na akademski uspjeh djece te virtualnog svijeta u koji su sve više uključena djeca od najranije životne dobi. Stoga je cilj rada utvrditi probleme s kojima se suočavaju današnji roditelji te analizirati odgojne stilove i postupke roditelja koji doprinose optimalnom i cjelovitom razvoju djeteta. Nadalje, nastojat će se dati pregled različitih smjernica kako obitelj kao primarna odgojna zajednica može razvijati suvremene pedagoške kompetencije usmjerene na autonomiju, odgovornost i emocionalnu stabilnost djeteta. U tu svrhu, korišteni su znanstveni radovi koji obuhvaćaju tematiku roditeljskih stilova a nalaze se u bazama Web of Science i Scopus i objavljeni su u periodu od 2020. do 2025. godine. Kao dodatni kriterij, uzeti su u obzir znanstveni radovi koji obuhvaćaju tematiku uloge društvenih mreža na oblikovanje roditeljskih kompetencija, ulogu transnacionalnih obitelji, ekonomske i političke implikacije na roditeljske stilove i važnost rodnih uloga u roditeljstvu. Važnost ovoga istraživanja ogleda se u utvrđivanju promjena koje donosi suvremeno društvo i indirektno se odražavaju na obitelj i roditeljske uloge. Koristeći recentnu literaturu, rad definira ključne čimbenike koji imaju ulogu u promijenjenim stilovima roditeljstva današnjeg suvremenog društva te pedagoške implikacije koje mogu dati smjernice roditeljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima u razumijevanju i oblikovanju roditeljskih uloga u društveno zahtjevnom svijetu.

Ključne riječi: globalizacija; roditeljstvo; odgojni stilovi; čimbenici promjena

Kako phubbing ponašanje roditelja utječe na socijalne odnose s djecom

Monika Gudlin

Ekspanzivnim razvojem digitalne tehnologije omogućava se jednostavnija komunikacija i socijalno povezivanje ljudi. Pametni telefoni i drugi uređaji omogućuju neograničen pristup internetu i društvenim medijima, što može dovesti do smanjenja stvarnih interpersonalnih odnosa među ljudima. Posebno je zabrinjavajući porast rastresenog roditeljstva do kojega dolazi jer roditelji provode previše vremena na svojim pametnim uređajima, a što rezultira smanjenjem stvarnih interakcija s njihovom djecom. Korištenje pametnih uređaja od strane roditelja u prisutnosti svoje djece umjesto interakcije s njima, naziva se roditeljski phubbing, a dokazano je kako ono predstavlja potencijalnu prijetnju socijalnim odnosima roditelja i njihove djece (Zhang i sur. 2023).

Cilj je ovog istraživanja ispitati stavove djece rane i predškolske dobi prema phubbing ponašanju njihovih roditelja i utvrditi kako ono utječe na socijalne odnose između roditelja i djece. Za istraživanje koristit će se kvalitativna analiza. Istraživanje će biti provedeno putem polustrukturiranog intervjua na uzorku od 4 djece. Znanstveni doprinos rada očituje se u osvješćivanju roditelja o posljedicama koje phubbing ponašanje ostavlja na socijalne odnose koje ostvaruju sa svojom djecom.

Ključne riječi: dijete, roditelj, socijalni odnosi, phubbing

Krizne situacije
Mirjana Miočić

Odgojiteljska profesija suočava se s visokom razinom profesionalnog stresa, a krizne situacije predstavljaju njegov najintenzivniji oblik jer narušavaju psihološku dobrobit odgojitelja i kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Cilj rada bio je istražiti kako odgojitelji definiraju, doživljavaju i prevladavaju krizne situacije u radu. Provedeno je kvalitativno istraživanje na uzorku od 30 odgojiteljica iz dječjih vrtića u Zadru, primjenom online ankete s otvorenim pitanjima. Podaci su analizirani metodom tematske analize sadržaja. Rezultati pokazuju da odgojitelji kriznim situacijama smatraju hitne i nepredvidive događaje povezane s djecom (npr. ozljede), odnosima s roditeljima, nepovoljnim radnim uvjetima i prirodnim nepogodama. Takve situacije izazivaju emocionalnu iscrpljenost, smanjenje radne učinkovitosti i narušavanje odnosa u radnom okruženju. Odgojitelji primjenjuju tri osnovna tipa strategija suočavanja: strategije usmjerene na problem, na emocije i kombinirane pristupe. Osobne karakteristike poput emocionalne regulacije i interpersonalnih vještina te radni čimbenici poput timske podrške i pozitivne radne atmosfere olakšavaju suočavanje sa stresom. U radu se predlaže integrirani model profesionalnog stresa odgojitelja koji povezuje izvore stresa, strategije suočavanja i dostupne resurse. Zaključuje se da je za smanjenje negativnih učinaka kriznih situacija potrebno jačati radne uvjete, kontinuirano stručno usavršavanje i sustavnu podršku među kolegama te suradnju s roditeljima.

Ključne riječi: krizne situacije; stres odgojitelja; strategije suočavanja; predškolski odgoj; profesionalni razvoj; podrška i otpornost

Pedagoška dokumentacija u obliku video eseja: kreativne mogućnosti prikaza umjetničkih projekata s djecom rane i predškolske dobi

Marijana Županić Benić

Suvremena pedagoška dokumentacija podrazumjeva refleksivnu i interpretativnu praksu koja nadilazi puko bilježenje aktivnosti te doprinosi profesionalnom učenju i razvoju odgojno-obrazovne prakse. Unatoč tomu, u praksi su i dalje prisutni oblici dokumentiranja koji ne omogućuju cjelovit i jasan prikaz složenih pedagoških procesa, osobito u području umjetničkih (likovnih) projekata s djecom rane i predškolske dobi. U tom se kontekstu video esej pojavljuje kao inovativan oblik pedagoške dokumentacije koji omogućuje sažet, višedimenzionalan i interpretativno bogat prikaz pedagoških procesa u vremenski ograničenom formatu. Cilj istraživanja jest analizirati doprinos video eseja razvoju pedagoške dokumentacije kao refleksivne prakse te ispitati njegov potencijal za kvalitetniju prezentaciju umjetničkih projekata u ranom i predškolskom odgoju. Teorijski i konceptualni okvir rada utemeljen je na suvremenim pristupima pedagoškoj dokumentaciji koji naglašavaju refleksiju, dijalog i stvaranje značenja (Dahlberg, Moss i Pence, 2013; Rinaldi, 2021), kao i na shvaćanju videa kao interpretativnog i poetskog medija u odgojno-obrazovnom kontekstu (Kind i Argent, 2017). Istraživanje se temelji na kvalitativnoj analizi 45 video eseja koje su izradili odgojitelji, a koji dokumentiraju provedbu likovnih projekata s djecom. Analiza je provedena prema unaprijed definiranim kriterijima: jasnoća prikaza, refleksivna dimenzija, kreativni i inovativni pristup, dinamičnost videozapisa te vidljivost dječjeg procesa učenja i stvaranja. U istraživanju su poštovana etička načela zaštite privatnosti i anonimnosti djece. Rezultati upućuju na to da video esej omogućuje jasniji, cjelovitiji i interpretativno bogatiji prikaz umjetničkih projekata te predstavlja značajan doprinos razvoju suvremene pedagoške dokumentacije i prakse ranog i predškolskog odgoja.

Ključne riječi: refleksivna praksa, likovno stvaralaštvo, profesionalno učenje odgojitelja, ICT, interpretativni pristup

Djeca kao suistraživači: primjena photovoice postupka u istraživanju mira i sukoba

Katarina Bogatić; Klara Jerković; Laura Špionjak

Polazeći od suvremenih teorijskih spoznaja o djeci kao aktivnim socijalnim akterima koji stvaranjem značenja o vlastitim iskustvima istodobno transformiraju sebe i okruženje u kojemu djeluju, u ovome se radu razmatra kako učenici prvog razreda osnovne škole koji pohađaju produženi boravak poimaju pojmove mira i sukoba. U radu se predstavljaju rezultati participativnog istraživanja koje djecu pozicionira kao suistraživače, a provedeno je unutar teorijskog okvira suvremenih studija djetinjstva. Istraživanje se nadovezuje na istraživanja participacije djece s naglaskom na primjeni vizualnih istraživačkih postupaka, koji djeci omogućuju iskazivanje vlastitih perspektiva izvan isključivo verbalnih okvira. Prethodna istraživanja potvrđuju aktualnost ove teme te upućuju na složenost i višeslojnost dječjih perspektiva o miru i sukobu, naglašavajući važnost uključivanja dječjih glasova kako bi se ti pojmovi razumjeli u kontekstu dječjih svakodnevnih iskustava. Istraživanje je provedeno u sklopu kvalitativnog pristupa istraživanjima, primjenom prilagođenog photovoice (Wang i Burris, 1997) postupka kroz tri susreta s djecom. Djeca su fotografijama, usmenim narativima, kratkim pisanim narativima i izložbom izražavala vlastita viđenja mira i sukoba, a podatci su analizirani tematskom analizom. Posebna pozornost posvećena je etičkim aspektima istraživanja, uključujući informirani pristanak, anonimnost, sigurnost djece i poštivanje UN-ove Konvencije o pravima djeteta. Rezultati upućuju na to da djeca mir najčešće povezuju s odnosima, zajedništvom i pozitivnim emocijama, dok sukob opisuju kroz konkretne svakodnevne situacije nesuglasica, ali i strategijama njihova rješavanja, pri čemu se često ističu razgovor i pomoć odraslih. Istraživanje doprinosi razumijevanju dječjih perspektiva mira i sukoba te razvoju participativnih istraživačkih postupaka u istraživanju pedagoške stvarnosti.

Ključne riječi: dječja perspektiva, suvremene studije djetinjstva, vizualni postupci, kvalitativna metodologija

Uključivanje djeteta rane dobi u institucijski odgojno-obrazovni kontekst

Marijana Miočić; Ana Motl Demo, Bernarda Tokić

Uključivanje djeteta rane dobi u jaslički odgojno-obrazovni kontekst predstavlja razvojno osjetljiv proces u kojemu se isprepliću djetetove socio-emocionalne potrebe, obiteljska dinamika i institucionalna podrška. Suvremena koncepcija ranog odgoja i obrazovanja jaslice promatra kao prvi stupanj obrazovanja te kao kontekst u kojem dijete aktivnim sudjelovanjem u procesu učenja razvija vještine i kompetencije važne za njegova daljnja obrazovna postignuća. U radu se analizira povezanost kvalitete ranih obiteljskih odnosa (osobito aspekata privrženosti, osjećaja sigurnosti i obrazaca interakcije) s djetetovom prilagodbom na jaslice te se razmatra uloga suradnje roditelja i odgojitelja u olakšavanju prijelaza iz obiteljskog u institucionalni kontekst. Polazeći od modela partnerstva obitelji i odgojno-obrazovne ustanove, naglašava se važnost usklađenih odgojnih postupaka, dvosmjerne komunikacije i kontinuirane podrške roditeljima i djetetu. U empirijskom dijelu prikazat će se rezultati istraživanja provedenog s roditeljima i odgojiteljima na području Zadarske županije. Također, provest će se usporedba rezultata istraživanja provedenog 2017. godine kako bi se utvrdilo postoje li promjene u modelima suradnje s roditeljima pri uključivanju djece u jaslice. Dakle, nastoji se utvrditi utječe li sustavna suradnja roditelja i odgojitelja te veća uključenost roditelja u aktivnosti dječjeg vrtića na djetetovu lakšu prilagodbu u dječje jaslice. U zaključnom dijelu rada, a na temelju dobivenih rezultata istraživanja navode se implikacije suradničkog odnosa odgojitelja i roditelja na dobrobit djeteta.

Ključne riječi: jaslice, prilagodba na jaslice, suradnja roditelja i odgojitelja, roditeljska uključenost, dobrobit djeteta

Moderni kanali komunikacije s roditeljima – korak bliže ili korak predaleko?

Katja Leko

Razvoj digitalnih tehnologija značajno je promijenio načine komunikacije između odgojitelja i roditelja. Aplikacije za razmjenu poruka, poput WhatsAppa, postale su čest alat u svakodnevnoj praksi, omogućujući brzu, jednostavnu i neposrednu razmjenu informacija. Takav oblik komunikacije može doprinijeti većoj transparentnosti rada vrtića, osjećaju povezanosti roditelja s odgojno-obrazovnim procesom te jačanju partnerskog odnosa roditelj-odgojitelj. Međutim, uz brojne prednosti, korištenje WhatsAppa nosi i brojne izazove. Nejasne granice komunikacije, očekivanje stalne dostupnosti odgojitelja, rizici vezani uz privatnost i zaštitu podataka, kao i mogućnost pogrešne interpretacije pisanih poruka, postavljaju pitanje profesionalnosti i svrhovitosti takvog načina komunikacije.

Cilj izlaganja je kritički sagledati uporabu WhatsAppa kao modernog kanala komunikacije s roditeljima u dječjem vrtiću, kroz analizu prednosti i nedostataka te primjere iz odgojno-obrazovne prakse. Izlaganje nastoji potaknuti promišljanje o uravnoteženoj i odgovornoj primjeni digitalnih alata, usmjerenoj na dobrobit djeteta i kvalitetnu suradnju s roditeljima.

Ključne riječi: Digitalni alati, partnerstvo s obitelji, granice profesionalnosti, privatnost i zaštita podataka

Kultura mira u kurikulumu RPOO

Ivana Visković, Andrijana Marušić

Kultura mira pretpostavlja način života koji odbacuje nasilje (UN, 1999). Ne očekuje se izostanka sukoba nego zastupa uvjerenja o mogućnosti aktivnog i konstruktivnog rješavanja (potencijalnih) sukoba.

Pedagogija mira promiče obrazovanje o ljudskim pravima te potiče suradnju, kritičko mišljenje i aktivno građanstvo (Trigos-Carrillo i Urrea-Hernández, 2024). Zagovara se samostalnost i odgovornost (prema sebi i drugima) te aktivno građanstvo, prosocijalna ponašanja i „spremnost na društvenu akciju“ (Spajić-Vrkaš, 2004: 168).

Kultura mira korelira s vrijednostima samopoštovanja, samopouzdanja i samoaktualizacije (Esco, 2024). Preuzimajući odgovornost za odnos prema sebi, pojedinac se usmjerava na razumijevanje, prihvaćanje i suradnju s drugima i drugačijima što pretpostavlja i suočavanje s osobnim predrasudama (Ćurak, 2016).

Kurikulumi koji promiču kulturu mira potiču razvoj empatije, skrbnih i suradničkih ponašanja (Fyffe i Hay, 2021). Doprinose osjećaju sigurnosti i doživljaju odgojno-obrazovne institucije kao sigurnog mjesta (Ashfaq, 2025). Prediktor su razvoja odgovornog građanstva i prevencije vršnjačkog nasilja (Setiadi, Kartadinata i Nakaya, 2017). Vještine nenasilnog rješavanja (potencijalnih) sukoba doprinose samoregulaciji ponašanja i razvoju komunikacijskih kompetencija što otvara prostor za suradničko i interaktivno učenje (Jabor, 2024).

Pojedini autori vrednuju pedagogiju mira kao „kriznu“ pedagogiju jer se aktivira kriznim situacijama koje narušavaju, između ostalog, i mentalno zdravlje pojedinca (Rakić i Vukušić, 2010). Ipak, pedagogija mira trebala bi biti sastavni dio svakog kurikuluma a odgojno-obrazovne ustanove „zone mira“ (Jabor, 2024).

Pedagoško djelovanje pretpostavlja aktivni mir pa se od edukatora očekuje razvoj dvosmjerne konstruktivne komunikacije i primjena tehnika nenasilnog rješavanja sukoba. Relevantna istraživanja ukazuju na važnost procesnog odnosa, integriranje pedagoških postupaka i promicanje kulture aktivnog mira (Jabor, 2024). To usmjerava na važnost preispitivanja pedagoškim paradigmama i životnim vrijednostima edukatora ali i kulturu ustanove te razvoj profesionalnih kompetencija za promicanje kulture mira.

Ključne riječi: aktivni mir, kultura ustanove, pedagogija mira, profesionalni razvoj, procesni odnosi

Duga – priča o jednakoj različitosti

Višnja Vekić-Kljaić, Nataša Popović

U suvremenom društvu obilježenom procesima globalizacije, digitalne povezanosti i sve većih migracijskih kretanja, različitost postaje jedno od temeljnih obilježja zajedničkog života. Djeca od najranije dobi odrastaju u multikulturalnim, višejezičnim i raznolikim društvenim kontekstima, što zahtijeva sustavno prepoznavanje i uvažavanje njihovih identiteta, iskustava i potreba u svim razinama odgojno-obrazovnog sustava. U tom kontekstu, roditelji, a nakon njih rani i predškolski odgoj i obrazovanje postaju polazišta za izgradnju društva koje počiva na načelima poštovanja, tolerancije, socijalne pravde i demokracije. Podržavanje i afirmacija različitosti u kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja više nije pitanje izbora, već nužnost kvalitetne i odgovorne pedagoške prakse.

U znanstvenoj literaturi različitost se sagledava kroz različite teorijske i pedagoške pristupe, od interkulturalnog i inkluzivnog odgoja, preko građanskog i etičkog odgoja, do koncepta odgoja za ljudska prava i demokratske vrijednosti. Autori poput Jamesa Banksa (2010), Louise Derman-Sparks i Julie Olsen Edwards (2010) te Petera Mossa (2011) ističu važnost razvoja kurikuluma koji ne samo da uključuje sve sudionike, već potiče kritičko promišljanje, osnažuje marginalizirane glasove i aktivno gradi pravednije društvo. Michael Fullan (2007) i Gunilla Dahlberg (2007) također naglašavaju važnost profesionalnog djelovanja i etičke odgovornosti odgojitelja u stvaranju inkluzivnog i demokratskog okruženja. U europskom kontekstu, Michel Vandebroek u suradnji s Mathiasom Urbanom i drugima (2012) posebno naglašavaju kompetencije stručnjaka kao temeljne za poticanje raznolikosti u praksi. Linda Mitchell (2009) bavi se demokratskim kurikulumom u ranom odgoju u Novom Zelandu. Carolyn Pope Edwards (2012) piše o Reggio Emilia pristupu i uključivanju dječjih perspektiva, a Loris Malaguzzi (1994) utemeljitelj Reggio Emilia pristupa, naglašava vrijednost različitosti, dijaloga i zajedništva.

Ova radionica usmjerena je na promišljanje kako se različitost može razvijati i njegovati različitim aktivnostima u kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Glina u dječjim rukama: prostor izražavanja, inicijative i zajedničkog učenja

Martina Narančić, Josipa Lebo

Radionica je osmišljena s ciljem prikazivanja kako rad s glinom može poticati dijete da postane aktivni sudionik odnosa kroz izražavanje ideja, sudjelovanje u procesu donošenja odluka i zajedničko stvaranje. Glina kao prirodan materijal omogućuje djeci da slobodno istražuju, stvaraju i komuniciraju, dok odrasli preuzimaju ulogu podrške i poticatelja, a ne ulogu voditelja koji određuje ishod aktivnosti.

Sudionici radionice imaju priliku iskusiti osnovne tehnike rada s glinom koje se redovito koriste u interesnoj skupini „Prstići dobrote“, u okviru koje se s djecom provode aktivnosti oblikovanja gline. Te tehnike uključuju oblikovanje prstima, valjanje, stvaranje tekstura pomoću različitih alata te izradu jednostavnih dekorativnih ili uporabnih predmeta. Kroz ove aktivnosti dijete prirodno izražava svoje mišljenje, donosi odluke o obliku i načinu rada te razvija osjećaj važnosti vlastitog doprinosa.

Rad u manjim skupinama potiče djecu na dogovor, dijeljenje materijala, suradnju i razgovor o idejama koje žele ostvariti. Zajedničko stvaranje pridonosi jačanju odnosa među djecom – razvija empatiju, osjetljivost na potrebe drugih, spremnost na pomaganje i osjećaj pripadnosti skupini. Glina, kao taktilan i smirujući materijal, dodatno doprinosi mirnoj i koncentriranoj atmosferi u kojoj se odnosi spontano grade.

Sudionici radionice proći će kroz isti proces kako bi bolje razumjeli perspektivu djeteta. Aktivnost završava zajedničkom refleksijom u kojoj se raspravlja o tome na koje načine ovakav oblik stvaralačkog rada može ojačati participaciju djece u skupini, unaprijediti međusobne odnose te potaknuti zajedničko donošenje odluka u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu. Radionica predstavlja primjer kako jednostavan materijal poput gline može postati snažan alat za poticanje dječje inicijative, izražavanja i zajedništva.

Njeguemo sebe da bismo negovali druge: dobrobit odgojitelja u praksi

Valentina Bel, Helena Fajić

Radionica „Njeguemo sebe da bismo negovali druge: dobrobit odgojitelja u praksi“ osmišljena je kao interaktivno, iskustveno učenje usmjereno na jačanje profesionalnog identiteta odgojitelja, unapređenje međusobnih odnosa te razvoj strategija za očuvanje vlastite dobrobiti u vrtiću. Polazište radionice je ideja da kvalitetan odgojno-obrazovni rad proizlazi iz dobrobiti odraslih koji stvaraju okruženje za djecu, a ta ista dobrobit rezultat je svjesne brige o sebi, kolegijalnosti i kontinuiranog profesionalnog rasta.

Tijekom radionice sudionici će imati priliku kroz različite aktivnosti promišljati o vlastitim profesionalnim vrijednostima, snagama i izazovima te kako njihova emocionalna stanja utječu na svakodnevnu praksu. Kroz promatranje odnosa u kolektivu omogućit će im se razvoj komunikacijskih kompetencija, usavršavanje vještina timskog rada, uvažavanje različitosti i konstruktivno rješavanje profesionalnih situacija. Sudionici će kroz konkretne vježbe analizirati primjere iz prakse, prepoznavati obrasce koji pridonose ili narušavaju dobrobit te kroz grupni rad oblikovati zajedničke strategije za ostvarenje kvalitetnijih odnosa u kolektivu.

U drugom dijelu naglasak će biti na radionici u obliku pub kviza gdje će se sudionicima omogućiti da kroz zabavne, timske i interaktivne izazove istraže teme profesionalnog identiteta, komunikacije i dobrobiti u vrtiću. Kviz potiče suradnju, refleksiju, humor i zajedničko učenje, stvarajući opuštenu atmosferu u kojoj se gradi timska povezanost i osvještava važnost dobrobiti odraslih u profesionalnom okruženju.

Zaključno, radionica naglašava da su odgojitelji ključni nositelji kvalitete u vrtiću, ali da kvalitetu mogu graditi samo ako su i sami podržani, uvaženi i povezani. Njegujući sebe – svoje kompetencije, emocije i odnose doprinosimo stvaranju kvalitetnog okruženja za odrastanje sretnog djeteta.

Profesionalne vještine u dinamičnim odgojnim kontekstima

Mireala Marjanac

Ova radionica usmjerena je na predstavljanje i razumijevanje profesionalnih zahtjeva koji se u suvremenom ranom i predškolskom odgoju postavljaju pred odgojitelje te na jasno definiranje kompetencijskog okvira potrebnog za kvalitetno i stabilno djelovanje u praksi. Polazište radionice je izlaganje kojim se nastoji istaknuti da je rad odgojitelja izrazito kompleksan i višeslojan te da zahtijeva istodobno upravljanje različitim vrstama vještina koje su u struci prepoznate kao transversalne. One uključuju operativne komunikacijske vještine, fleksibilnost u donošenju odluka, precizno planiranje, profesionalnu samokontrolu, suradničke sposobnosti i odgovorno upravljanje odgojnim situacijama.

U radionici se analizira kako se takve vještine razvijaju i održavaju u svakodnevnom radu, posebno u situacijama kada su zahtjevi visoki, tempo rada intenzivan, a očekivanja roditelja i stručnih institucija raznolika. Poseban naglasak stavlja se na kompetencije koje omogućuju odgojitelju da istodobno vodi skupinu, regulira dinamiku odnosa, prepoznaje razvojne potrebe djece i provodi pedagoške odluke koje su dosljedne, stručne i usklađene s kurikulumnim smjernicama. Kroz konkretne primjere iz prakse prikazat će se izazovi u primjeni transversalnih kompetencija, razlike između deklarativnog i operativnog znanja te važnost profesionalne dosljednosti i jasnih standarda u radu. U fokusu je odgojitelj kao stručnjak koji donosi odluke temeljem razumijevanja kompleksnosti situacija, a ne intuicije, rutine ili spontanosti. Cilj radionice jest ponuditi praktičan, jasan i profesionalno usmjeren pogled na to kako kompetencijski okvir može biti alat koji odgojitelju povećava sigurnost u radu, stabilnost djelovanja i kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa.

Workshop on the course Sustainability from the Start

Ingrid Engdhal

This workshop responds to the imperative of integrating sustainable development into Early Childhood Education and Care (ECEC) by presenting an innovative approach to e-learning for ECEC teachers and students. Grounded in the UN Sustainable Development Goals, it recognizes the urgency of shifting values and practices towards sustainability.

The workshop will bring forward research and practices in different countries, focusing on possibilities recognized as solutions to bridge gaps in current educational practices by fostering competences among ECEC teachers and university students.

This workshop will present the free online course Sustainability from the Start, an Erasmus+ project financed by the European Union, and available by downloading the app ECE Academy. It was evaluated as BEST PRACTICE by EU. Co-ordinating partner was Kristianstad University, Sweden, and other participants are the 5 OMEP national committees of Croatia, Czech Republic, France, Ireland, and Sweden, and the Edtech company edChild. It is available in Croatian, Czech, English, French, Spanish and Swedish, with a possibility to add more languages. In February 2025, there were 4 500 downloads from 55 countries.

The aim of the workshop is to present the course and to share experiences from using it. What would be possible next steps?

The project contributes to the understanding of competences and practices required for sustainable education.

Keywords: Sustainable development, digital technology, early childhood education, collaborative learning, professional development

The OMEP ESD Rating Scale

Ingrid Engdhal

The original OMEP ESD rating scale was developed in line with principles of best practices in early childhood. It was developed in 2011-2014 within a research project covering seven countries: Chile, China, England, Kenya, Korea, Sweden and USA [1] to become a tool for research and in-service education. Today, the OMEP-scale is mostly used as a starting exercise to support teachers in identifying successes and concerns in early education and care for sustainability.

Perceived benefits of using such a review tool are:

- bringing teams of early childhood professionals together and providing a common professional language for discussion and development
- monitoring of change and accountability
- transparency in terms of the criteria by which ECEC settings are rated
- a quality assessment of the ECEC setting's strong and weaker content areas,
- minimal paper work.

In 2019, based on the experiences of using the OMEP-scale a second edition of the OMEP-scale was discussed and accepted at the OMEP World Conference in Panama. Since then, many countries have used the scale, albeit in different ways: Australia, Bosnia Hercegovina, Bulgaria, Cameroon, Canada, Chile, Croatia, Czech Republic. El Salvador, Japan, New Zealand, Nigeria, Norway, Pakistan, Peru, Russia, Sweden, Thailand, Turkey, United Kingdom, Uruguay and Venezuela.

The aim of this workshop is to share and discuss experiences from using the OMEP ESD Rating Scale, and how it may be used as a tool for professional development.

Tijelo, dah i emocije: iskustvena radionica za jačanje emocionalne otpornosti

Alen Ptičar

Radionica je osmišljena kao iskustveni i refleksivni prostor za jačanje emocionalne otpornosti odgojitelja kroz svjesni rad s tijelom, dahom i emocionalnim stanjima. Polazište radionice je spoznaja da emocionalna pismenost odraslih predstavlja temelj za kvalitetno emocionalno okruženje djece predškolske dobi te da regulacija vlastitih emocionalnih stanja izravno utječe na profesionalne odnose i svakodnevnu pedagošku praksu.

U uvodnom dijelu sudionici, kroz kratki interaktivni rad u parovima ili malim skupinama, dijele vlastita iskustva vezana uz stresore u svakodnevnom životu i radu te osobne potrebe povezane s emocionalnom ravnotežom. Ovaj dio potiče svjesnost, međusobno povjerenje i aktivno uključivanje sudionika.

Središnji dio radionice usmjeren je na razumijevanje povezanosti između daha, tijela i stanja uma. Kroz kratko teorijsko pojašnjenje sudionici se upoznaju s osnovnim principima regulacije emocionalnih stanja putem disanja, kao i s tendencijama uma da se zadržava u prošlim ili budućim sadržajima. Poseban naglasak stavlja se na važnost razine energije i tjelesne prisutnosti u suočavanju sa svakodnevnim izazovima.

Praktični dio radionice uključuje jednostavne vježbe razgibavanja i istezanja u sjedećem položaju, učenje jedne osnovne tehnike disanja te vođenu relaksaciju. Vježbe su prilagođene primjeni u svakodnevnim uvjetima rada i mogu se lako prenijeti u osobnu praksu ili rad s djecom.

Završni dio radionice posvećen je refleksiji i razmjeni iskustava, uz naglasak na mogućnosti primjene naučenih tehnika u profesionalnom i privatnom kontekstu. Radionica doprinosi razvoju emocionalne otpornosti, samoregulacije i svjesnijeg odnosa prema vlastitim emocionalnim procesima.

Snaga koja traje: osobna mapa vizije i ciljeva za dobrobit i mir

Vanja Dobša, Anja Hlapčić

Rad odgajatelja je iznimno zahtjevan – emocionalno, fizički i mentalno. Svakodnevno balansiranje između brige za djecu, komunikacije s roditeljima, administrativnih zadataka i dinamičnih situacija u skupini, često dovodi do kroničnog stresa. Iako je ovaj posao izrazito odgovoran i temeljen na visokoj razini emocionalnog ulaganja, sustav još uvijek ne nudi dovoljno strukturirane podrške, poput redovite supervizije, prostora za emocionalno pražnjenje ili edukacije usmjerene na mentalno zdravlje. Zbog toga je briga o sebi ključna za sprječavanje sagorijevanja i očuvanje mentalnog zdravlja, za osjećaj mira i osobnu dobrobit.

U ovoj praktičnoj i refleksivnoj radionici odgajatelji će kroz proces izrade vlastite mape istražiti svoje osobne vrijednosti, izvore motivacije i granice koje čuvaju dobrobit u svakodnevnom radu s djecom. Kroz vizualne elemente sudionici će definirati što im donosi energiju, koje profesionalne i osobne ciljeve žele njegovati te kako mogu uspostaviti zdraviji balans između obaveza i regeneracije. Radionica kombinira kreativnost i introspekciju kako bi odgajateljima omogućila da zastanu, oslušnu sebe i vizualiziraju smjer razvoja koji ih hrani i štiti.

Cilj radionice je izrada osobne mape vizije i ciljeva koja daje konkretniji uvid u svoje potrebe, ciljeve i vrijednosti. Polaznici će na radionici izraditi vizualni podsjetnik koji mogu koristiti u svakodnevnom životu i radu.

Ključne riječi: osobna mapa, sagorijevanje, briga o sebi, dobrobit

Igre prstima- temelj govora i odnosa
Hana Zrna, Helga Hertelendi Kraljić

Prstovne i gestovne igre važan su dio ranog odgoja jer kroz jednostavne pokrete, ritam i ponavljanje stvaraju prirodnu i toplu interakciju između odgojitelja i djeteta. Te igre uključuju pokrete prstima, dlanovima i rukama, često praćene kratkim stihovima, pjesmicama ili ritmičkim nizovima. Njihova jednostavnost omogućuje djetetu da lako predvidi tijek igre, što potiče osjećaj sigurnosti i povjerenja. U prstovnim igrama dijete promatra pokrete odgojitelja, imitira ih i postupno preuzima inicijativu, čime se razvijaju fina motorika, koordinacija oko–ruka te koncentracija. Gestovne igre dodatno uvode šire pokrete tijela i izražajnost, omogućujući djetetu da poveže pokret s govorom, emocijama i ritmom. Time se potiče govorno-jezični razvoj, memorija, kao i osjećaj za strukturu i pravilnost. Najveća vrijednost ovih igara je u odnosu koji stvaraju između odgojitelja i djeteta. Kroz nježne dodire, zajednički ritam i pogled licem u lice stvara se emocionalna bliskost i osjećaj uvažavanja. Odgojitelj kroz igru šalje jasnu poruku da je potpuno prisutan, da prati djetetove reakcije i odgovara na njih. Takva usklađenost gradi siguran odnos, a dijete se osjeća viđeno i podržano. Prstovne i gestovne igre zato nisu samo zabava – one su važno pedagoško sredstvo koje potiče razvoj djeteta, jača međusobnu komunikaciju i produbljuje emocionalnu povezanost između odgojitelja i djeteta, stvarajući čvrste temelje za daljnje učenje i socijalizaciju.

Poster prezentacije

Centar prijateljstva i dobrih djela
Andreja Vučinić

Vrijednosti iz Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NN 05/2015), a na koje se stavlja naglasak u ovom radu su humanizam i tolerancija. Živimo u vremenu kada je ritam života brz i nemilosrdan. Sve više vlada nerazumijevanje, nepoštivanje i sebičnost u međuljudskim odnosima. Razvojem humanizma i tolerancije kod djece kasnije stvaramo odrasle osobe koje su senzibilne, pravedne, prihvaćaju druge, spremne su pomoći, ali istodobno shvaćaju svoja i tuđa prava i obveze. Centar prijateljstva i dobrih djela važan je u razvoju i jačanju socijalnih vještina i emocionalne inteligencije kod djece. Kao što se navodi u slikovnici Drvo dobrih djela Hrvatskog Crvenog križa (Pukec, 2022), cilj ovog centra je razvoj prosocijalnog ponašanja, prijateljstva i empatije kod djece. Centar prijateljstva i dobrih djela formiran u sobi dnevnog boravka nastao je kao dio odgojno - obrazovnog rada odnosno razvoja jedne od šest ključnih vrijednosti iz Nacionalnog kurikulum za rani odgoj i obrazovanje (NN 05/2015), a to su humanizam i tolerancija. Nastao je i kao poticaj za prihvaćanjem novoupisane djece u skupinu te inkluzije jednog djeteta s teškoćom. Svakodnevnim promišljanjem i provedbom aktivnosti potaknut je razvoj svih osam kompetencija za cjeloživotno učenje. Priče, pjesmice i igrokazi, likovne aktivnosti i poticanje na međusobno rješavanje problema i razgovora, samo su dio aktivnosti provedenih u svrhu osnaživanja djece i njihovih vrijednosti. U knjizi Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja (Miljak, 1996), istaknuto je kako međusobna suradnja djece, odgojitelja i roditelja, dovodi do sve većeg napretka u međusobnim odnosima, osjećaju zajedništva, empatije, jačanju prosocijalnog ponašanja, ali i smanjenju vršnjačkih sukoba. Video snimka potpore djevojčici iz skupine nakon operacije, drvo dobrih djela i akcija prikupljanja igrački za djecu iz bolnice Sestara Milosrdnica samo su još dio aktivnosti koje potiču kod djece humanizam i toleranciju. Centar prijateljstva i dobrih djela idealan je u primjeni i kontinuitetu na vrijednostima u odgojno obrazovnom radu.

Ključne riječi: empatija, zajedništvo, humanost, senzibilitet

Povezivanje matematičkih kompetencija s razvojem financijske pismenosti djece predškolske dobi

Ana-Marija Cimaš, Nives Pepeunik

Istraživačko pitanje na koji način igre uloga i druge aktivnosti u kojima je važno planiranje i korištenje novca, utječu na razvoj financijske pismenosti kod djece predškolske dobi?, potaknulo nas je na istraživanje i promišljanje okružja i aktivnosti za povezivanje matematičkih kompetencija s razvojem financijske pismenosti djece predškolske dobi.

Roditelji naše skupine aktivno su sudjelovali u stvaranju kvalitetnog i poticajnog okružja, budući da je razvoj financijske pismenosti povezan s matematičkim kompetencijama, koje se razvijaju neposrednim doživljajem predmeta i situacija iz djetetovog okružja, učenjem kroz igru i iskustvenim učenjem. Zajedničkim promišljanjem odgojitelja i roditelja, djeca su usvajala osnovne financijske pojmove, uočavala razlike između želja i potreba te razvijala navike i odnose prema novcu.

Kroz različite aktivnosti poput igre „slastičarnice“, djeca su razvijala razumijevanje brojeva, količina, razmjene vrijednosti te osnovnih pojmova poput štednje i potrošnje. U igri i svakodnevnim situacijama, djeca su se susrela s osnovnim pojmovima – novcem, kupnjom, prodajom, razmjenom i jednostavnim planiranjem. Kroz uloge slastičara ili kupaca koristila su simbolički novac, određivala cijene, uspoređivala vrijednosti i donosila odluke. Osim usvajanja ekonomskih pojmova, igra slastičarnice doprinijela je razvoju prosocijalnih vještina, jer su djeca u igri pregovarala, dogovarala se, čekala na red, međusobno si pomagala, izmjenjivala uloge i rješavala nesuglasice. U ulozi prodavača ili slastičara dijete je donosilo odluke, preuzimalo odgovornost, organiziralo posao i doživljavalo uspjeh, što pozitivno utječe na samostalnost i samopouzdanje djeteta, jer okružje u kojem dijete ima pravo predlagati, isprobavati i pogriješiti potiče razvoj osjećaja kompetentnosti.

Svakodnevnim interakcijama, promišljenim pitanjima, aktivnostima koje potiču djecu na razmišljanje, uspoređivanje, povezivanje, kao odgojitelji skupine poticali smo kritičko mišljenje, suradnju i financijsko razumijevanje.

Integracijom financijske pismenosti u aktivnostima koje potiču i razvoj predmatematičkih vještina osigurale smo djeci stjecanje temeljnih kompetencija nužnih za snalaženje u svakodnevnom životu i donošenje odgovornih financijskih odluka u budućnosti.

Ključne riječi: Iskustveno učenje, ekonomski pojmovi, kritičko mišljenje, prosocijalne vještine, kompetencije

Suradnja s roditeljima u poticanju kulture čitanja

Mala knjižnica - veliki svijet

Lana Krkač Vadlja, Melita Rosandić

Razvoj vještina predčitanja prethodi razvoju početnog čitanja. U razdoblju u kojem dijete ne čita samostalno, nego mu se tekst prenosi posredovanjem druge osobe ili medija, ključnu ulogu u osiguravanju i oblikovanju okruženja imaju i roditelji i odgojitelji.

Prateći cjelokupni razvoj djece, njihove interese, potrebe i stilove učenja, odgojiteljima se pruža mogućnost različitih načina oblikovanja okruženja u kojem će djeca imati priliku razvijati svijest o važnosti pisane riječi i čitanja, razvijati kreativan način izražavanja o pročitanom te spoznaju o bogatstvu hrvatskog jezika.

Cilj projekta „Mala knjižnica – veliki svijet“ bio je ostvariti suradnju s roditeljima i aktivno ih uključiti u stvaranje obiteljskog okruženja koje promovira čitanje. Projekt je uključio inicijalni i finalni upitnik za roditelje kojim su se ispitali čitalačke navike roditelja i djece, učestalost čitanja djeci i način na koji se aktivnosti čitanja primjenjuju u obitelji. Projektna aktivnost s djecom je bila Naša mala knjižnica, prostorno-materijalno okruženje u kojem su djeca svakodnevno imala pristup knjigama različitih žanrova i tema koje su mogli vikendom posuditi. Osim knjiga za djecu, u Našoj maloj knjižnici postojao je i odjeljak s priručnicima o roditeljstvu. Na taj se način stvorilo poticajno čitalačko okruženje što pozitivno utječe na razvoj kritičkog mišljenja, pažnje, pamćenja, mašte, kreativnosti kod djece. Uz to djeca su osvijestila kako se čitanjem stječe znanje, potom različita značenja riječi, oblikovanja poruka riječima te izgleda pisanog teksta.

U projektu je sudjelovala 21 obitelj, a usporedba rezultata prikupljenih inicijalnim i finalnim

upitnikom pokazuje pozitivne pomake u promišljanju i djelovanju roditelja prema čitanju. Budući da su roditelji najvažniji motivatori razvoja čitalačkih navika, cilj projekta, poticanje kulture čitanja u obiteljima predškolske djece, je ostvaren.

Ključne riječi: vještine predčitanja, prostorno- materijalno okruženje za čitanje, uključenost roditelja, promicanje kulture čitanja

Odgoj za mir uči se kroz iskustvo

Nataša Veldić

Djeca u Montessori pripremljenoj okolini upoznaju i uče socijalne vještine, individualno ili u maloj skupini. Polazište za provedbu aktivnosti su vrijednosti Nacionalnoga kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (osobito identitet, humanizam i tolerancija, znanje i odgovornost prema sebi i drugima).

Važno je razumijevanje mogućnosti i potreba djece koja se u društvenom kontekstu upoznaju s potrebama, osjećajima i interesima drugih. Zbog toga je potrebno već u ranoj dobi započeti s aktivnostima za razvoj socijalnih vještina. Odgoj za mir, prava i odgovornosti ne mogu se učiti didaktički nego samo kroz dječje iskustvo, tj. primjerom. Dijete se samo usavršava u svom individualnom i socijalnom razvoju, između ostalog, na temelju promatranja druge, starije djece u mješovitoj grupi. Njegov razvojni zadatak je da radi na gradnji čovjeka.

Aktivnosti za razvoj socijalnih vještina (npr. igre tišine, vježbe uljudnog ponašanja ili stol mira kao sredstvo za postizanje unutarnjeg mira i nenasilnog rješavanja konflikata) omogućuju djeci da razumiju društvene norme i dana im je mogućnost da ih uvježbavaju. Važno je da svako dijete iskusi kako je biti najmlađe dobi, srednje i najstarije u grupi. Sloboda u Montessori pripremljenoj okolini omogućuje djetetu razvijanje pozitivnih vrijednosti i socijalne odgovornosti (npr. strpljenje, surađivanje) bez natjecanja i dominacije.

Danas već i tinejdžeri ubijaju, teroristički napadi su sve češći te se postavlja pitanje što učiniti već u ranoj i predškolskoj dobi kako bi situacija bila drugačija u budućnosti. Jedno od jednostavnijih rješenja je započeti s aktivnostima kojima se promiče odgoj za mir. Aktivnosti u odgoju za mir dopuštaju djetetu da razumije vlastite osjećaje, da suosjeća s drugima i da ima razumijevanja za različitosti. Nije dovoljno samo govoriti o miru: ključno je stvaranje okruženja koje će pridonijeti razvoju osobnosti koja voli mir i prezentiranje modela u komunikaciji s ljudima, bile to odrasle osobe ili djeca.

Ključne riječi: socijalne vještine, konflikt, uljudnost, interakcija, Montessori

Strategije rješavanja sukoba u ranom djetinjstvu: pilot fenomenografsko istraživanje u hrvatskom kontekstu

Katarina Mikulić, Marija Sablić

Sukobi su svakodnevni dio života u predškolskim ustanovama i pružaju djeci važne prilike za učenje upravljanja sukobima te izražavanje vlastitih gledišta. Empirijska istraživanja koja se usredotočuju na razumijevanje dječjih percepcija o strategijama rješavanja vršnjačkih sukoba su rijetka. Većina postojećih istraživanja situira djecu kao subjekte promatranja ili se usredotočuje na postupke odgojitelja. Ovo pilot istraživanje, provedeno kao priprema za doktorski rad, ima za cilj istražiti kvalitativno različite načine na koje djeca rane i predškolske dobi u Hrvatskoj razumiju strategije upravljanja vršnjačkim sukobima. Istraživanje je utemeljeno na razvojnoj teorijskoj perspektivi koja povezuje društvene sukobe s razvojnim procesima, stavljajući u središte pitanja poput "kako se djeca razvijaju kroz sukobe" i "što uče iz njih". U istraživanju je primijenjen fenomenografski pristup koji omogućava otkrivanje kvalitativno različitih načina na koje djeca rane i predškolske dobi razumiju upravljanje vršnjačkim sukobima. Provedeni su pojedinačni razgovori s četvero petogodišnjaka iz jednog hrvatskog dječjeg vrtića, pri čemu su korištene kartice s prikazanim vršnjačkim situacijama sukoba kao poticaj (fotografije kao vizualni poticaji). Kartice prikazuju tri različite, uobičajene situacije sukoba u vrtiću: dijete koje uzima loptu drugom djetetu, situaciju čekanja na red za korištenje vanjskog tobogana te dijete koje ruši tuđu građevinu. Rezultati pilot istraživanja otkrivaju različite kategorije razumijevanja strategija rješavanja sukoba kod djece, što može omogućiti odgojiteljima bolje razumijevanje djetetovih gledišta i potreba. Takvo znanje može poduprijeti odgojitelje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju da promisle i organiziraju stvaralačko okruženje za rješavanje sukoba koje uzima u obzir gledišta, iskustva i razumijevanje same djece. Ovo pilot istraživanje predstavlja važan korak u pripremi opsežnijeg doktorskog istraživanja koje će istražiti kako se vršnjačke situacije sukoba rješavaju u hrvatskim vrtićima te kako stvoriti stvaralačko i demokratsko okruženje za rješavanje sukoba u dječjem vrtiću.

Ključne riječi: vršnjački sukobi, dječja gledišta, djeca rane i predškolske dobi

Odrasli i odnosi: arhitektura zdravog djetinjstva

Dunja Čuljak Bobek

Pedagogija odnosa polazi od pretpostavke da je kvaliteta odnosa među odraslima primarni kontekst u kojem dijete uči što su sigurnost, pripadanje i suradnja. Ovaj rad problematizira kako implicitne pedagogije, emocionalna klima ustanove i komunikacijski obrasci koji se odvijaju “iza zatvorenih vrata” izravno oblikuju djetetovu kulturu odnosa. U fokusu je analiza profesionalnog identiteta odgojitelja i stručnih suradnika kroz prizmu transformacijskog vođenja, etike odgovornosti i prakse “moći za”, nasuprot “moći nad”. Kroz konkretne primjere iz prakse, prikazujem kako djeca intuitivno čitaju napetosti, prekide komunikacije i nerazriješene konflikte među odraslima te kako takve situacije postaju neplanirani, ali snažni odgojni sadržaji. Polazeći od misli Buber o odnosu “Ja–Ti”, Noddings o etici brige i Malaguzzijeve vizije djeteta kao kompetentnog sugrađanina, rad zagovara promjenu paradigme: od formalne suradnje prema autentičnoj profesionalnoj kulturi koja njeguje dijalog, refleksiju i zajedničko učenje. Ističe se važnost korištenja coaching pristupa u timovima te razvoj odraslih kao modela emocionalne pismenosti i međusobne podrške. Zaključno, pedagogija odnosa nije dodatak pedagoškoj praksi, nego njezina jezgra—ono što djeca svakodnevno ‘čitaju’ i reflektiraju, planirali mi to ili ne.

Ključne riječi: Pedagogija odnosa; implicitna pedagogija; kultura ustanove; moć nad / moć za; transformacijsko vođenje.

Zahvalnost, prisutnost i odnos – temelji kulture mira u ustanovi

Matej Čuljak

Kultura mira u odgojno-obrazovnim ustanovama temelji se na kvaliteti odnosa, emocionalnoj sigurnosti i svakodnevnim postupcima odraslih koji oblikuju iskustvo djece. Mir, zahvalnost i prisutnost predstavljaju tri temeljna stupa koji omogućuju razvoj odnosa punih povjerenja, podrške i poštovanja. U ovom radu naglašava se da djeca najviše uče iz emocionalnog stanja odraslih osoba. Unutarnji mir odgojitelja izravno utječe na mir u skupini te doprinosi stvaranju sigurnog okruženja koje pogoduje učenju, suradnji i dobrobiti djeteta. Zahvalnost se ističe kao snažan regulator emocionalnog stanja odraslih. Prakticiranje zahvalnosti smanjuje stres, povećava osjećaj povezanosti i doprinosi toplijoj i smirenijoj atmosferi u ustanovi. Kada odgojitelji izraze zahvalnost kolegama ili roditeljima, djeca promatraju i uče obrasce komunikacije koji podržavaju mir i međusobno uvažavanje. Time zahvalnost postaje alat izgradnje kulture mira u svakodnevnim situacijama. Kultura mira također je povezana s fenomenom samoispunjavajućeg proročanstva: način na koji gledamo na djecu, roditelje i kolege utječe na naše ponašanje, a time i na njihove reakcije. Kada polazimo od pretpostavke dobrih namjera, potičemo sigurniju i otvoreniju interakciju. Takav pristup smanjuje konflikte i jača odnose. U kontekstu profesionalnog identiteta odgojitelja, mir nije puko odsustvo buke, nego stanje emocionalne jasnoće i uvažavanja. Odrasli koji se osjećaju viđeno i podržano stvaraju stabilnije i sigurnije okruženje za djecu. Kroz prisutnost umjesto žurbe, zahvalnost umjesto kritike i odnos umjesto kontrole, ustanove mogu razviti kulturu u kojoj svaki član osjeća pripadnost i smisao. Zaključno, mir u ustanovi ne stvara se velikim intervencijama, već dosljednim malim izborima. Svaki pogled, ton glasa i trenutak zahvalnosti gradi atmosferu u kojoj djeca i odrasli mogu napredovati.

Ključne riječi: emocionalna sigurnost, mir, uvažavanje, roditelji, odgojitelji

Vrijednost odnosa – put smisla, mira i suradnje

Eleonora Glavina

Čovjek ne postaje cjelovit sam nego u odnosu s drugima. Odnos nije tek fizička blizina ili komunikacija, odnos je svjesna odluka da drugog vidimo, čujemo i priznamo kao ravnopravno ljudsko biće. Smisao života ne gradi se u izolaciji nego u kvaliteti naših odnosa. Kroz odnos učimo tko smo i postajemo svjesni vlastitih granica.

Odnosi nisu lagani, oni traže odgovornost, iskrenost i spremnost na ranjivost. Mir ne proizlazi iz izbjegavanja konflikta nego iz autentičnog susreta. Kada prestanemo mijenjati druge i počnemo ih prihvaćati takvima kakvi jesu, otvara se prostor za unutarnji mir. Taj mir nije pasivan, on je aktivni čin poštovanja i razumijevanja. Mir je sposobnost regulacije, ostanka u kontaktu sa sobom i s drugima i kad postoji neslaganje. Suradnja je posljedica sigurnog odnosa i ne znači slaganje u svemu, nego odlučnost da ostanemo u odnosu čak i kad se razlikujemo. Kada se osjećamo sigurno i viđeno tada i slušamo drugačije.

Što sve ovo znači za nas koji radimo s djecom rane dobi? Djeca uče o odnosima iz načina na koji ih mi živimo, a ne kako ih propovijedamo. Kada dijete vidi odrasle koji poštuju jedni druge, uči kako graditi odnos poštovanja i razumijevanja.

Ako tražimo mir u obitelji, na radnom mjestu, u društvu trebamo stvarne i autentične odnose. Odnose iz kojih ne bježimo kad postane teško ali i ne ostajemo kad gubimo sebe. Mir ne nastaje kad se prestanemo razlikovati, nego kad ostajemo u odnosu unatoč razlikama.

Ključne riječi: kvaliteta odnosa, vlastite granice, autentičnost, suradnja